

Liberal rambudget

med vision och mål för framtiden

ÖREBRO KOMMUN 2022

SKOLA - OMSORG - INNANFÖRSKAP - SAMARBETE

BEHOVSBASERAD RAMBUDGET MED FOKUS PÅ SKOLA OCH VÄLFÄRD

LIBERALERNA I ÖREBRO KOMMUN

1. Inledning	6
Vända på pyramiden är en gammal klassisk ledarstil	7
2. Liberalernas Örebro	8
Individen i centrum	8
Rättvisa utan glastak	8
Medkänsla och ansvar	8
3. Liberalism i sak.....	9
Liberal skola med ambitioner	9
Ingen ska hållas tillbaka och ingen ska lämnas efter.	9
Liberal samhällsbyggnad	9
Liberal ekonomi	10
Liberal gemenskap i samarbete med alla	10
Grön liberalism	11
4. Kommunen	12
Örebro's förutsättningar och utmaningar	12
Förändrad organisation och styrkedja	12
Ny helhet för en långsiktig framtid!	13
Kommunförvaltningen och kommunledningen	13
Kommunen i samarbete med samhället	13
Medarbetare	13
Fler intraprenader	14
Kommunens bolag	14
ÖBO	15
Örebroporten	15
Futurum Fastigheter AB	15
5. Liberala ramar ekonomi.....	16
Behoven ska styra våra ramar	16
Resultatbudget	16
Resultatbudget 2022	17
Ramar	18
6. Hållbart Örebro	22
Näringsliv och företagande	22
Miljö och klimat	22
Jämlikhet	23
Jämställdhet	23
Vuxenutbildning och arbetsmarknad	24
Introduktion och validering.	24
Civilsamhälle och föreningsliv	24
Infrastruktur	25
Kollektivtrafik	25
Landsbygd	26
Digitala möjligheter och fiber	26

7. Barn och utbildning	27
Elevens hälsa är A och O	27
Rätten till sitt eget språk	27
Det är du som ska bestämma var ditt barn ska gå i skolan	28
Frihet, hälsa och kultur i skolan	28
Fokusbibliotek	28
Studie- och yrkesvägledning	28
Förskolan	28
Det svenska språkets särställning	29
Behöriga förskollärare i alla områden	29
Grundskola	29
Centralt skolstöd - Rätten till trygghet och stöd!	30
Fritidshem och trygghetsaktivitet	30
Förskoleklass till årskurs 3	30
Årskurs 4 till 6	30
Årskurs 7-9	30
Särskola	31
Gymnasieskola	31
I Örebro kommuns gymnasieskolor arbetar engagerade och bra lärare	31
Bredd och spets	32
Rektor och ledarskap	32
Ramar för Barn och utbildning	32
8. Social välfärd	33
Äldreomsorg	33
Utmaningar i att bli årsrik	33
Aktiv hela livet	33
Du ska ha rätt att välja var du ska bo	34
LOV inom hela äldreomsorgen	34
Förhöjd grundbemanning och ökad kontinuitet	34
Ökad kompetens inom äldreomsorgen	35
Bra mat också på äldre dagar	35
Äldres hälsa	35
Vaccinationskrav	36
Äldrekommission	36
Socialtjänst	36
Bättre skydd för utsatta barn	36
Bättre arbetsförhållanden och lön för socialsekreterare	36
Socialjour	37
Nollvision mot hemlöshet	37
Mycket arbete kvar mot våld i nära relationer	37
Funktionsnedsättningar	38
Assistansstöd	38
Gruppboende inte bara ett boende	38
Daglig verksamhet	38
Överförmyndare	39
Förvaltarskap	39
Ramar för Social välfärd	39

9. Samhällsbyggnad	40
Grönytor och byggnation	40
Trygghet	40
Teknik	40
Digitala möjligheter och fiber	41
Gator och underhåll	41
Vatten och avlopp	41
Uppbyggda driftskostnader och underhåll	42
Kultur	42
Liberal kulturpolitik	42
Kulturföreningar och studieförbund	42
Kulturcheck	42
Korta köerna till Kulturskolan	42
Bygg ut El Sistemas musikundervisning	43
Stimulera utveckling av de kulturella och kreativa näringarna	43
Biblioteken	43
Skolbibliotek	43
Open Art	43
Samarbete med Läns museet	43
Öka den kulturella tillgängligheten på landsbygden	44
Fritid och idrott	44
Idrottsanläggningar	44
Elitidrott	45
Ramar för Samhällsbyggnad	45
10. Slutord.....	46
Utgifterna och kostnadsutvecklingen 2022	46
Staten	47
Investeringar och lån	47
Skatt och skatteväxling	47
Miljö och klimat	47
Besparingar, omprioriteringar och reduceringar	47
Satsningar	48
1. Skolan	48
2. De mest utsatt och äldre	48
3. För en växande och fungerande stad	48
4. Örebro kommuns organisation och styrkedja är för omfattande	49
Effektiviseringar	49
Samarbete och opposition	49

1. Inledning

Liberalerna befinner sig sedan 2011 i opposition och kan inte ta ansvar för styrdokument och prioriteringar som beslutats i de styrandes ramar. Liberalerna har i sin budget, under mer än åtta år, lagt om kursen rejält och velat möta vår nya omvärld, människors behov och kostnadsutvecklingen, på ett annat sätt.

Prognoser och ekonomiska utmaningar ändras ständigt. Vi befinner oss fortfarande i en lågkonjunktur och till det kommer att vi fortfarande är i en pandemi med dess utmaningar. Beroende på hur vi hanterar detta kan vi påverka hur vi klarar de ekonomiska utmaningarna och också hur vi klarar att utveckla Örebro kommun. Under många år har flera kärnverksamheter inom skola och omsorg dragits med underskott. Våra goda exploateringsintäkter och finanser har stärkt vårt resultat och gett oss möjligheter att tillfälligt fylla hålen. Under föregående år har kommunen också delvis stöttat sig på "löst hängande frukter" som till exempel tillfälliga statsbidrag och sparat kapital.

Vi kan balansera 2022, men alltså finns en stor utmaning med den allt ökande kostnadsutvecklingen. Grupperna som ökar är till största delen äldre och barn som också, med sin rätt, driver kostnader. Vi behöver se till att våra resurser räcker till skola och omsorg samt att de resurser vi lägger i dessa ramar inte går till för stor administration, onödiga chefsled och en otydlig organisation.

Örebro kommun behöver en stor förändring av resursanvändningen, organisationen, verksamhetsområdena och styrkedjor. Våra insatser måste också ta ansvar för efterföljande år och speciellt 2023. Vi måste få balans i driftkostnaderna. 2022 är också valår och då kommer sannolikt fler "allmosor", men de rustar inte oss för framtiden. Vi har en kommun som inte är i närheten av en rimlig kostnadsmassa/utveckling jämfört med dess intäkter.

Vi använder lånade pengar från örebroarna och de måste hanteras varsamt, det får inte vara för lätt att spendera dem. Därför ska varje viktigt beslut fattas välgrundat och utrett offentligt i nämnder. Politiker måste ta sitt ansvar och ytterst hållas ansvariga för både drift och investeringar. Utmaningen är att inte låta organisation och styrkedjor bli otydliga och växa sig större än örebroarnas nödvändiga behov. Vi måste ständigt påminna både politik och organisation om vem som är till för vem. Makt och ansvar måste flyttas längst fram i organisationen så beslut och verklighet balanseras. För det behövs större decentralisering och tillit till medarbetarna som finns där örebroarna finns.

Liberalerna lägger återigen fram för Kommunfullmäktige en budget som fortsätter att ta en tydlig ny riktning men också nödvändiga och trovärdiga satsningar som i första hand säkrar välfärden på lång sikt. Fullt ut går det inte att lägga de prioriteringar och direktiv vi önskar eftersom vi inte befinner oss där ännu, men likväl måste riktningen vara tydlig. Vi måste ha mod att öppet visa vilka behov som ska tillgodoses primärt och sekundärt.

Till nästa mandatperiod har samtliga partier enats om en ny politisk organisation som är mindre och mer effektiv, som förhoppningsvis ska leda till både bättre målstyrning som demokrati. Liberalerna har kämpat för detta länge. Nu återstår för Örebro kom-

mun att skapa en mer effektiv, tydligare och mindre förvaltningsorganisation. Liberalerna vill att politikerna är med i processen att ta fram en ny förvaltningsorganisation. Liberalerna vill att målen för både den politiska organisationen och förvaltningsorganisationen ska harmonisera. Vi avser att minska avståndet mellan dem och öka demokratin så besluten i större utsträckning fattas av politiker, med full insyn i nämnderna.

I opposition handlar det om att visa mod och stå fast vid vad vi hade gjort annorlunda. Vi måste klara konststycket att både förhålla oss till verkligheten men också att hålla oss kvar i vår kompass. Vi har ifrågasatts för att vi inte tar fullt ansvar för andras politik och prioriteringar. Det beror på och måste vara tydligt att vi helt enkelt inte tror på det sättet kommunen styrs och hur våra resurser prioriteras.

I grunden ligger vår värdegrund för ett liberalt samhällsbygge, att varje individ med kunskap och egenmakt kan göra sina egna val och kan försörja sig själv. Dessutom bidrar det till att fler människor solidariskt kan vara med och sörja för andra. Med fler oberoende, arbetande individer skapar vi ett starkare samhälle med mer resurser till våra gemensamma utmaningar.

Våra offentliga resurser ska prioriteras till välfärden, omsorg och skola. Våra resurser ska inte konkurrera ut andra samhällsbärare som näringsliv och civilsamhälle. Alla tre måste kunna växa sig starka, fungera och samarbeta för att nå en långsiktig, ekonomiskt hållbar framtid.

Liberalerna är ett idéburet visionärt parti. Vi bildades 1934 ur folkrörelsen och därifrån kommer tron på den kraft som kommer från människan själv. Vi vill se dessa krafter fortsätta att utvecklas. Stat och kommun ska inte styra mer än nödvändigt. Det behövs lika mycket för framtiden som det behövdes i början av 1900-talet.

Liberalerna kan därför inte stå stilla. Vi kan inte nöja oss med att bevara makt och låta det offentliga växa sig över den enskilda människan eller kraften i folkrörelsen. Ingen människa ska hållas tillbaka och ingen ska lämnas efter.

Liberalernas budget syftar till att prioritera välfärden först, genom att undanta generella besparingsuppdrag på omsorg och skola. Det är en behovsstyrd budget med tydliga visioner om förändring och anpassning till framtiden.

Vända på pyramiden är en gammal klassisk ledarstil

Den behövs när en organisation missat målet och när administration och styrkedjor självförverkligats genom att växa sig större än behovet längst fram. När centraliseringen långt från verkligheten, tagit över och styr verksamheten. När centraliseringen skapar för många nya direktiv och styrning blir viktigare än skolresultaten för varje elev.

Vem är viktigast för att nå ända fram? Vem har sakkunskapen för att göra skillnad? Vem ska vi ge det yttersta ansvaret?

LIBERALERNA KOMMUNFULLMÄKTIGERUPP 2020

Gm Karolina Wallström, gruppleadare och kommunalråd

2. Liberalernas Örebro

Individen i centrum

I ett liberalt Örebro står individen och dennes drömmar, behov och vilja i centrum. Vi är alla unika och har olika idéer om vad ett gott liv innebär. Detta ska balanseras mot att våra livsval påverkar samhällets och alla örebroares utveckling.

För oss är det viktigt att varje människa får möjligheten och rättigheten att forma sin egen framtid och att växa till sin fulla potential. Människor som vill utvecklas och skapa nytt ska ha chansen att göra det i Örebro kommun. För dem ska politiken riva så många hinder som möjligt.

Individen är i centrum för vår politik, inte familjen eller andra grupperingar. Gruppen blir som starkast när den är full av starka individer. Var du än befinner dig i livet så ska din vilja, om möjligt, råda.

Rättvisa utan glastak

För oss liberaler är olikheterna mellan människor en tillgång. Varje människa ska därför kunna vara sig själv, stå lika inför lagen och ha rätt att växa upp i ett samhälle fritt från förtryckande normer. I vårt Örebro hämmar vi inte människor som når långt av egen kraft. Hellre skapar vi möjligheter som gör att alla, oavsett startpunkt, kan nå så långt som just de har vilja och förmåga till.

Medkänsla och ansvar

För oss är medkänsla, ansvar och solidaritet med din medmänniska en självklarhet. Ska vi bygga tillit och gemenskap i samhället måste vi ta ansvar för mer än oss själva. Det gäller både i Örebro kommun och vidare ut i världen. Socialliberalismen är stark hos Liberalerna i Örebro.

3. Liberalism i sak

Liberal skola med ambitioner

Välfärden grundläggs genom kunskap och bildning. Därför kommer skola och kunskap alltid först för en liberal. Med kunskap kommer mer egenmakt som ger större frihet och fler möjligheter oavsett vem man är. En liberal skola ser möjligheter i alla sina elever. I skolans kompensatoriska uppdrag möts varje elev utifrån sina högst individuella förutsättningar och behov.

Skolan ska präglas av förtroende mellan alla inblandade, vara en trygg plats utan kränkningar samt genomsyras av respekt för lärandet, respekt för lärare, respekt för eleven, respekt för kompisen och respekt för vårdnadshavarna. Skolan måste också präglas av hög motivation, lust att lära och att lära ut. Forskning och evidens ska styra över kultur, organisation och metoder. Läraren och skolledaren ska ges mer ansvar, resurser och frihet att möta alla elever. På Örebro kommuns skolor ska det finnas starka stöd hjul men inga glastak. En bra skola för alla betyder inte en likadan skola. Valfrihet förenas alltid med kvalitet. I en liberal skola ges förutsättningar till att lärare och övrig personal hela tiden har rätt kompetens till sina komplicerade uppdrag.

Ingen ska hållas tillbaka och ingen ska lämnas efter.

All omsorg och allt stöd ska präglas av lika hög kvalitet, effektivitet som valfrihet. Viktigast för allas lika rätt till bra omsorg är att vi tillsammans finansierar välfärden och, oavsett utförare, gör det bra. Kommunen ska ställa tydliga krav i alla steg och utvecklas rättssäkert genom bättre kontroller. Skäliga vinster i välfärdsföretag är bra, så länge medborgarna är nöjda och att det finns återinvesteringskrav som kommer omsorgstagaren till gagn. Det ger möjlighet till investeringar, växtkraft och trygghet. Lagen om valfrihet ska fortsätta att utvecklas för att ge alla rätt och möjlighet att välja sin utförare.

Frihet har ingen åldersgräns. Oavsett ålder ska man ges rätt att forma sitt liv och sin vardag. Årsrikedom måste uppvärderas och respekteras både utifrån behov av kompetens, men också utifrån egenmakt – rätten att göra egna och individuella val.

Lagen om stöd och service LSS är en av tidernas största frihetsreformer. Människor med störst utmaningar till frihet och egenmakt ska prioriteras och ges bättre stöd. LSS-reformen ska gälla och det innebär att integriteten, egenmakten samt livskvaliteten måste bibehållas.

Liberal samhällsbyggnad

För oss handlar stadsplanering om att sätta individen och dennes livskvalitet i centrum. En kommun, som växer snabbt, måste fullt ut beakta alla de frågor som avgör hur vardagen och livet kommer att se ut för de människor som väljer att bo i den.

Människan behöver rörelse, frisk luft och kreativitet. Örebro behöver goda förutsättningar för idrott, friluftsliv och kultur. Vi måste skapa platser för möten men inte alltid vara den aktör som utför. Människor behöver natur och grönområden för att koppla

av. Då gäller det att värna om och skapa gröna lungor i varje miljö där människor verkar men också skapa större friluftsområden.

Örebros yta måste vidgas för att inte förtäta sönder staden. Nya områden måste präglas av mångfald och gamla områden måste ibland byggas om. En stark och effektiv kollektivtrafik ska garantera möten och rörelse i hela kommunen.

Örebro kommuns landsbygd är och ska vara en viktig del av Örebro.

En sista och viktig utmaning för kommunen är att bejaka innovationer, forskning och produktivitet för att nå både kvalitet och effektivitet.

Liberal ekonomi

Örebro kommun ska vara en kommun som storsatsar på näringslivet. Företagsklimatet ska på ett friare sätt tillåtas skapa välstånd, utan politiska intrång eller kommunal byråkrati. Kommunen ska underlätta för en hållbar tillväxt och innovationer. Kommunen ska underlätta upphandling och inte bedriva illojal konkurrens.

Företag av alla storlekar ska se Örebro kommun som den ultimata kommunen för att investera och växa i. De ska mötas av den bästa servicen och det största engagemanget från alla kommunens instanser. Det gäller inte minst sociala entreprenörer, de som kompletterar kommunens tjänster genom att hitta nya lösningar på viktiga samhällsproblem. Vi har mycket att lära av varandra och fler dialoger och mer kunskapsutbyte måste skapas mellan kommunen och näringslivet.

Skattepolitiken i en liberal kommun innebär högre skatteintäkter genom att fler betalar skatt, inte genom att du betalar högre skatt. Skattemedel ska bara finansiera investeringar som tydligt hör till kommunens kärnverksamhet. Varje skattekrona ska nogt värderas och i första hand satsas på skola och välfärd.

Kommunens organisation måste spegla både resurser, medborgerlig acceptans och likt näringslivet vara lika nogt med kvalitet som effektivitet. Dess organisation och chefskap avgör om mål nås, målen längst fram mot medborgarna. Vi måste bevaka att det vi ska leverera inte kostar mer än nödvändigt. Örebroarnas pengar är också deras ensak, vi har bara förtroendet att förvalta dem. Kommunen ska vara en attraktiv arbetsplats med bra chefer som både ser arbetstagarens uppdrag och dess välmående.

Liberal gemenskap i samarbete med alla

Som liberaler ser vi positivt på den mångfald som präglar Örebro kommun. I mångfalden bor unika möjligheter till förnyelse. Men mångfalden ställer också ökade krav på oss. Om alla ska känna sig som hemma i Örebro kommun måste vi anstränga oss mer än idag. Ta mer eget ansvar men också vara ödmjuka och visa respekt för att olika kulturer agerar olika. Samtidigt måste vi på allvar visa att vi vill höra ihop och kan samexistera. Vi måste öka kunskapen om varandra för i okunskap växer fördomar.

Civilsamhället med dess gemenskap är själva basen för samexistens. Tillsammans kan vi påverka andra, få en meningsfull frihet och arbeta ideellt. Ett starkt föreningsliv bidrar till detta. Det starka civilsamhället kompletterar kommunen, stöttar och utvecklar människor på områden där kommunen har mindre kompetens eller resurser. Det är

viktigt att civilsamhället får bra och långsiktiga förutsättningar att vara den så viktiga hörnstenen av vårt samhälle.

Jämlikhet och jämställdhet i Örebro kommun är för oss liberaler grundläggande för vi ser egentligen bara människan utan behov av att definiera dem efter kön, härkomst, religion, ursprung, språk eller begåvningar. Örebro kommun ska vara en plats där alla kan leva rättvist, tryggt med möjlighet att leva fritt med respekt för andra.

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld är ett stort hot mot allas rätt att leva tryggt och fritt. Kommunen bör bli bättre både på förebyggande insatser såväl som akut hjälp. Män som far illa behöver också stöttande resurser. Det i sin tur är också en viktig investering med målet att minska mäns våld mot kvinnor.

Språket är nyckeln till att kunna kommunicera med omvärlden. Alla örebroare är en del av samhällspusslet och ska kunna både studera och arbeta. Svenska språkkunskaper är avgörande för att kunna ta ansvar för både sig själv och andra. Örebro är Sveriges teckenspråkshuvudstad och det ställer krav på fortsatt utveckling och driv. Teckenspråket ska i Örebro kommun hanteras som ett minoritetsspråk.

Grön liberalism

Örebro kommun ska vara en kommun som tar ett långsiktigt ansvar för klimatet och miljön. Agenda 2030 miljö och klimatmål, ska där det är möjligt inarbetas i kommunens verksamhet, mål och program. Åkermark och betesmark ska bara i yttersta undantagsfall användas för bebyggelse.

Innovationer och AI är avgörande för att kommunen ska kunna möta framtidens utmaningar på bästa sätt. En hållbar tillväxt behövs för att kunna möta klimat, och miljöhotet. Vi tror på grön skatteväxling där producenten är den som ska betala för sina utsläpp. Uppmuntran ska leda till bättre miljö och ekonomi. I Örebro kommun ska det vara lätt att göra kloka val utifrån miljö och hållbarhet oavsett om du är företagare eller privatperson. Näringslivet kan bidra bäst till utveckling och innovation.

4. Kommunen

Örebrons förutsättningar och utmaningar

Örebro kommun är en kommun som utvecklats och växt de senaste åren. Under år 2020 har det mattats av något. Kravet på utveckling är stor och innebär ett stort ansvar men potentialen är också stor. Under de närmsta åren innebär det dock att växtkraften inte har motsvarande intäktsökningar. Var, när och hur ska bostäder, förskolor, skolor och exploatering ske och hur ska vi lösa infrastrukturen så att allt sitter ihop och blir den fantastiska kommun vi vill att Örebro kommun ska vara? Vi måste så klart bygga skolor, förskolor och omsorgsboenden. Men vi måste bygga kostnadseffektivt och vi ska varken bygga eller hyra onödigt dyra lokaler.

Vi ska fokusera på lagstadgad verksamhet i första hand. Liberalerna är beredda att pausa eller avveckla ej helt nödvändig verksamhet för att värna välfärden.

Framtiden kräver att vi redan nu vänder på pyramiden. För det behöver vi ”sy en ny kostym” och inte använda en för stor kostym eller sydd efter fel mönster. Vi behöver utifrån behoven sätta ramar för kärnuppdraget. Vi ska inte spara på välfärden och därför inte minska på medarbetare längst fram eller minska stödet till dem som behöver det mest. Vi sätter ramarna som behövs och låter kommunledningen anpassa verksamheten därefter. Vi kommer sätta en tydlig prioriteringsordning och inte använda oss av generella besparingar, den så kallade osthylvelprincipen på välfärden.

Förändrad organisation och styrkedja

Det kommer att krävas en stor organisationsförändring för att nå en målinriktad och effektiv organisation där kostnader ska motsvara intäkter och inte minst örebroarnas behov och godkännande. Det kommer att ta tid, men Liberalerna föreslår omedelbar start av de förändringar som bör göras.

Vi avser att minska centralförvaltning och chefsorganisationen, på sikt med cirka 200 medarbetare. Tydligare och rakare organisation kommer att leda till större fokus på verksamhetsnära styrning samt betydligt färre politiska mål och direktiv. Vi sätter både tidsplan för förändringen och avsätter de resurser omställningen kräver.

Servicecenter ska avvecklas och återgå till en växel med ett mindre fysiskt medborgarkontor. Syftet är en rakare och snabbare information och dialog med örebroarna, bättre återkoppling och mindre dokumentation.

Beslut bör i större utsträckning fattas nära människorna och deras behov med en betydligt bättre kontroll. På så sätt säkerställer vi att vi gör rätt och når mål. Verksamhetscheferna ska ges ett totalt ansvar för att både hålla ihop och styra det egna området. Nämnderna och förvaltningarna ska jobba närmare varandra och med starkare band.

Liberalerna vill se fler politiska beslut i nämnderna för att skapa större rättssäkerhet samt en offentlig och bredare demokrati. Igångsättningsbeslut ska tas efter processer med både utredningar och konsekvensanalyser i nämnder. Öppenhet skapar demokrati, delaktighet och ansvarsutkrävning.

Ny helhet för en långsiktig framtid!

Liberalernas plan att avveckla programnämnderna och kraftigt minska antalet driftsnämnder genomförs nu med delvis större nämnder och fler ledamöter/ersättare. Detta för att göra varje uppdrag fyllt med ansvar och mening. Vi måste komma i bättre balans med antalet politiker och medarbetare gentemot antalet invånare. I större nämnder där arbetet och ansvar måste delas upp ser vi med fördel utskott eller beredningar beroende på beslutsansvar.

Medarbetare såsom ekonomer, strateger, planerare och informatörer kopplade till verksamhetsområden ska flyttas ut till respektive förvaltning. Styrkedjan ska vara tydligare, rakare och enklare. Vi behöver förvaltningar som finns nära verksamheterna och med kompetens. Det handlar om att decentralisera och vända på pyramiden för att låta behoven längst fram styra verksamheterna. Varje verksamhetschef är ansvarig för både mål, personal och resurser. Det är verksamhetschefen som ska styra om det behövs en administratör eller en lärare. Myndighetsbesluten ska fattas i nämnd eller delegeras till en medarbetare inom respektive förvaltning.

I den nya organisationen räknar Liberalerna med att 25 procent av kommunstyrelseförvaltningen avvecklas. 50 procent flyttas till verksamhetsansvarig förvaltning och 25 procent kvarstår för övergripande styrning genom kommunstyrelsens ansvar. Delar av IT läggs ut på entreprenad.

Kommunförvaltningen och kommunledningen

Kommunstyrelseförvaltningen arbetar endast övergripande mot kommunstyrelsens ansvarsområden. Kvar här blir näringslivskontoret som får ett utökat ansvar för alla externa kontakter, som även rör marknadsföring, större evenemang och större organisationer från civilsamhället. Kvar blir också upphandling samt övergripande delar av ekonomi, personal, information, juridik och säkerhet.

Kommunen i samarbete med samhället

Vi måste tänka mer nytt, mer utanför gamla boxar. Samarbeta mer och låta övriga samhällsbärande aktörer göra det som de kan bäst. Kommunen ska i första hand ta ansvar för kärnverksamheten och inte konkurrera med näringslivet eller civilsamhället på de områden dessa klarar bättre. Framtidens utmaningar kommer behöva mer samarbete mellan oss alla tre. Näringsliv och civilsamhälle ska tillfullo respekteras och ges utrymme och möjlighet till långsiktighet. Både näringslivet och civilsamhället kommer då att växa och dela på ansvaret för morgondagens samhälle.

Medarbetare

Kommunens medarbetare är vår viktigaste tillgång. För oss i Liberalerna handlar personalpolitik i huvudsak om en rekryteringspolitik som gör det möjligt för oss att rekrytera de bästa medarbetarna, samt en politik som gör det möjligt att behålla och vidareutveckla kompetenta medarbetare. Det handlar om löneutvecklingen, om hur arbetsvillkoren i övrigt fungerar och hur man kan påverka på sin arbetsplats. Det handlar också om förutsättningar att vara en bra, närvarande och lyhörd chef som också har ett friare ansvar att leda, anställa och säga upp medarbetare.

Vi måste driva en politik som gör det möjligt att ställa om kommunens organisation till att vara mer flexibel och samtidigt behålla kompetensen som behövs inom kommunen. I stället för att sätta medarbetare åt sidan i omställning måste det vara möjligt att säga upp medarbetare på grund av verksamhetens mål och behov, arbetsbrist eller kompetenskrav.

Liberalerna vill att Örebro kommun externt utreder hur vi kan komma tillrätta med övertaligheten på vissa områden och kompetensbristen på andra. Kommunen har inte resurser till annat än rätt antal medarbetare och medarbetare med rätt kompetens. Arbetsrätten ses över nationellt och det är viktigt att kommunen hänger med i den utveckling som sker. Vi ska såklart ha kvar de arbetsrättsliga faserna 1 och 2, vid arbetsbrist och omläggning. Men därefter bör vi inte i framtiden sätta människor i omställning, på undantag, till en avbytarbänk ingen vill hämtas in ifrån. Åtminstone inte som en del efter fas 1 och 2.

Fler intraprenader

Liberalerna vill att vi uppmuntrar till fler självstyrande enheter, så kallade intraprenader. Med ansvar kommer resultat. Det handlar om att en skola, eller ett äldreboende, eller en förskola kan bli en egen enhet med egen kontroll över egna resurser och kostnader.

Att bli en intraprenad innebär stora möjligheter till ökad effektivitet, högre kvalitet för örebroarna och bättre arbetsvillkor för kommunens medarbetare. Med mer eget ansvar kommer både engagemang och målluppfyllelse, oavsett om det handlar om ekonomi eller andra resultat.

Kommunens bolag

Örebro kommun har en stor bolagskoncern där flera agerar utan en koppling till kommunens kärnverksamhet. Det skapar illojal konkurrens mot näringslivet. Det finns också risker att det bolagen gör är utanför kommunal kompetens. Både målresultat och kapital riskeras. Kommunala bolag kan vara bra men enbart då andra alternativ är uteslutna. Det är också av vikt att vi inte lägger kommunal kärnverksamhet i bolag då insyn och demokrati är begränsad i och med att verksamheten inte enbart lyder under kommunallagen.

Liberalerna vill sälja de bolag som konkurrerar på den privata marknaden och som inte kan motiveras inom den kommunala kompetensen och där det finns alternativa utförare som gör det bättre.

Försäljning av delar av den kommunala bolagskoncernen innebär minskad lånebelastning och framför allt mindre riskexponering.

ÖBO

Ska agera som ett ansvarsfullt allmännyttigt bostadsbolag. Det innebär att fastighets-sammansättningen ska ha en allmännyttig prägel. Hyresnivåerna ska avspegla de re-ella marknadsvärderingar i förhållande till hyresmarknaden i övrigt. Allmännyttan är ingen egen ö!

För att möjliggöra underhåll och reoveringar, utan kraftigt ökade hyreskostnader, ska strukturerade försäljningar och ombildningar av fastigheter till bostadsrätter vara en strategisk del av bolagets verksamhet. Bolaget ska både kunna sälja fastigheter för att klara reoveringar, bygga och lämna utdelning till ägarna, som i Liberalernas me-ning är alla örebroare. Liberalerna vill att ÖBO under krisåren 2021 och 2022 i större utsträckning hjälper till med kommunens stora ekonomiska utmaningar inom de ramar som är tillåtna och välförankrade.

Örebroporten

Ska återgå till ett bolag där såväl inköp, förädling och försäljning är naturliga delar av bolagets verksamhet. Bolaget ska inte förvalta fastigheter långsiktigt, om inte fastig-heten finns utpekad i ett tydligt ägardirektiv. Liberalerna vill i stället verka för en för-säljning av fler utvecklingsfastigheter. Avkastningen från bolaget ska långsiktigt öka. Örebroporten ska i större utsträckning under krisåren 2021 och 2022 ge ägarna större utdelning och det påverkar så klart deras investeringar och inköp.

Futurum Fastigheter AB

Ska äga, förvalta, utveckla och bygga kommunens skollokaler på ett kostnadseffektivt och för framtiden långsiktigt hållbart sätt utan extravaganser och gärna enligt model-ler för att inte lägga ner onödiga nykonstruktionskostnader. Det innebär att stort fokus ska läggas på att minska miljöpåverkan och att reducera energiförbrukningen. För att klara underhåll av kommunens skolor och ha långsiktigt handlingsutrymme krävs att Futurum kan ta ut marknadsmässiga hyror.

5. Liberala ramar ekonomi

Behoven ska styra våra ramar

Det är några år sedan Liberalerna lade om kursen och mer utgick från vilka de verkliga behoven från kärnverksamheterna är. Vi lade om ramarna för att först ge det vi upplever skola och omsorg behöver, innan vi spenderar vidare. Vi måste säkra resurserna så vi inte behöver minska på god omvårdnad, samt individuell och likvärdig undervisning i skolan.

När vi lagt ramarna utgår vi från en prioriteringsordning för kärnverksamheter och kärnområden. Vårt tänk följer en försiktighetsprincip för att för framtiden klara av både den demografiska utvecklingen och kostnadsutvecklingen.

1. **Lagstadgat / huvudmannaskapsansvar**
2. **Nödvändiga insatser i förbyggande syfte som påverkar resultatet av punkt 1**
3. **Pausa eller avveckla insatser/investeringar som inte är nödvändiga för 2022, 2023 och 2024**

Detta är inte lätt, det tar tid och har sina utmaningar. Därför avsätter vi resurser för omställningen med extra resurser till kommunstyrelsens oförutsedda pott samt räknar med halvårseffekt på utlagda effektiviseringar.

Det ska noteras att Liberalerna vill att omställning av förvaltningsorganisationen, styrkedjor och verksamhetsansvar ska påbörjas redan i januari 2022.

2021 blev inte det stora omställningsåret Liberalerna ställt in sig på. Dels antogs inte Liberalernas budget och pandemin gjorde det också omöjligt att inte förhålla sig till stora förändringar i arbetssätt och verksamhet. På vissa områden minskade kostnaderna, men på andra ökade de. Till detta kom stora statsbidrag som hjälp under pandemin. Dock finns utmaningar kvar med en hög kostnadsutveckling och den demografiska utvecklingen med allt större grupper av äldre och barn. Pandemin kommer också ge oss nya, inte ännu helt greppbara utmaningar. Det kommer bli tydligare och kräva lösningar under 2022 men också under 2023 och 2024. 2022 blir det nya året då organisation, administration och prioriteringar måste ställas om för att möta framtiden. Åren framåt måste Örebro kommun hitta sätt att leverera mer hållbar kvalitet men på ett mer ekonomiskt effektivt sätt.

Resultatbudget

Liberalerna har sett över all verksamhet inom alla huvudområden. Det finns skäliga och nödvändiga effektiviseringar inom hela kommunen. Men det är viktigt att vi redan på kommunfullmäktigenivå inte osthyvlar ut generella besparingar för något verksamhetsområde. Allt ska beaktas per område eller objekt.

Resultatbudget 2022

År 2022 ska ses som ett omställningsår och det innebär att det kommer krävas fortsatta prioriteringsprocesser med fler ramändringar både under året och framåt. Därför är siffrorna vi presenterat för 2023 till 2025 preliminära.

Genom att Liberalernas förväntade effekter av omorganisation och effektiviseringar kommer att dröja kvar under 2023 samt att både skatteintäkter och statsbidrag känns osäkra, lägger vi en budget för 2022 med ett resultatmål på 1,4% och det höjer också resultatet för 2023-2025.

Lågkonjunkturen är inte över och en god ekonomisk hushållning kräver att vi inte ligger för lågt på marginalerna framåt. Både kostnader, intäkter och omvärld förändras ständigt och det måste hanteras genom goda marginaler, riktade effektiviseringar och välgrundade satsningar.

Resultatbudget	Budget	Rev bud	Budget	Plan	Plan	Plan
<i>Belopp i mnkr</i>	2021	2021	2022	2023	2024	2025
Verksamhetens, intäkter, kostnader o effektiviseringar	-8 975	-9 000	-9 355	-9 591	-9 862	-10 211
- varav effektivisering generellt	70	70	0	160	193	54
Avskrivningar	-280	-280	-305	-317	-328	-321
Verksamhetens nettokostnader	-9 255	-9 280	-9 660	-9 908	-10 190	-10 532
Skatteintäkter	7 242	7 242	7 672	7 934	8 159	8 483
Generella statsbidrag och utjämning	2 077	2 119	2 121	2 107	2 172	2 193
Summa skatteintäkter och utjämning	9 319	9 361	9 793	10 040	10 330	10 677
Verksamhetens resultat	65	82	133	132	141	145
Finansnetto	172	172	213	220	215	200
- finansnetto exkl. utdelning	125	125	160	155	150	135
- utdelning från bolagen	47	47	53	65	65	65
Årets resultat	237	254	346	352	356	345
Årets resultat genom skatter och generella statsbidrag	2,5 %	2,7 %	3,5 %	3,5 %	3,4 %	3,2 %
Verksamhetens resultat genom skatter och generella statsbidrag	0,7 %	0,9 %	1,4 %	1,3 %	1,4 %	1,4 %

Driftbudgetramar 2022		
Driftnämnd/anslag, belopp i miljoner kronor	ÖSB 2021	L Budget 2022
Summa nämnder	8 805,8	9 125,2
Programnämnd Barn- och utbildning	3 854,9	4 024,1
Programnämnd Social välfärd	3 282,8	3 398,6
Programnämnd Samhällsbyggnad	700,9	720,6
Vuxenutbildning- och arbetsmarknadsnämnd	540,3	549,4
Kommunledning	45,5	46,4
Kommunstyrelseförvaltning	371,1	370,6
Landsbygdsnämnd	6,2	7,3
Stadsrevision	3,9	3,9
Valnämnd	0,2	4,2
Utrymme för kommunstyrelsen	292,5	402,1
Oförutsedda behov – Kommunstyrelsen	26,0	24,0
Oförutsedda behov – KS utskott	1,6	2,2
Utrymme för överfört resultat	10,0	10,0
Utrymme för generella kostnadsökningar och volymer	192,6	206,9
Utrymme för kostnadsökningar investeringar ofördelat	56,4	154,3
Utrymme för ianspråktagande av eget kapital		1,2
Politiskt utrymme	6,0	2,0
Satsning Naturvård		1,5
Kommungemensamma verksamheter	243,7	244,0
Nerikes brandkår	86,5	87,5
Omställning och kompetens	10,0	10,0
Övrigt	28,3	28,3
Länsmusiken	38,6	38,6
Länsteatern	6,1	6,1
Örebro Läns Flygplats AB	17,0	17,4
Örebrokompaniet	22,7	24,0
Facklig verksamhet	18,4	17,1
Utrymme för kompetensförsörjning	13,0	13,0
Sociala investeringar	3,0	2,0
Kommungemensamma statsbidrag	-86,0	-70,1
Flyktingstatsbidrag	-48,0	-32,1
Maxtaxa BO	-38,0	-38,0
Finansiering	-281,4	-345,3
Personalförsäkringsnetto	-286,4	-322,9
Pensionskostnader	416,0	411,0
Semesterlöneskuldförändringar	20,0	20,0
Kapitalkostnader	-346,2	-368,6
Försäljning tomträtter	-20,0	-20,0
Exploateringsintäkter	-65,0	-65,0
Avskrivning lån	0,2	0,2
Driftbudget totalt	8 974,6	9 355,8

Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsnämnden	
Ram 2021, belopp i tkr	548 684
Justeringar inför 2022	
Liberala satsningar, tolkar mm	1 300
Liberala effektiviseringar, halvårseffekt adm/chefsled/organisation	-250
Effekthemtagning digitalisering	-300
Ram 2022	549 434

Landsbygdsnämnden	
Ram 2021	6 264
Justeringar inför 2022	
Liberala satsningar: kulturstimulansmedel,	1 000
Ram 2022	7 264

Kommunstyrelsen - Kommunledning	
Ram 2021	56 286
Justeringar inför 2022	
Återföring överfört resultat 2020	-9 882
Ram 2022	46 404

Kommunstyrelsen - Kommunstyrelseförvaltningen	
Ram 2021, belopp i tkr	379 466
Justeringar inför 2022	
Avräkning lokalbesparing NOD, Myndighet SoV	700
Avräkning lokalbesparing NOD, Myndighet BoU	148
Avräkning lokalbesparing NOD, Centralt skolstöd	630
Avräkning lokalbesparing NOD, Facklig verksamhet	956
Grundfinansiering Office 365	7 500
Kompensation Lokalförsörjningsdirektör	1 460
Återföring tillfälligt anslag begränsningsförordningen	-350
Återbruk NOD	2 000
Kompensation KSF	400
Effekthemtagning digitalisering	-200
Liberala återföring Centralt skolstöd till BoU för särskilt stöd	-630
Liberal effektiviseringar administration, chefsled och organisation	-10 000
Liberal effektivisering: kompensation lokalförsörjningsdirektör	-1 460
Liberal effektivisering: avveckling /outsourcing av delar av IT verksamhet	-10 000
Ram 2022	370 620

Stadsrevisionen	
Ram 2021, belopp i tkr	3 894
Justeringar inför 2022	
Ram 2022	3 894

Valnämnden	
Ram 2021, belopp i tkr	223
Justeringar inför 2022	
Utrymme kopplat till valår	4 000
Ram 2022	4 223

Kommunstyrelsen - Kommungemensamt	
Ram 2021, belopp i tkr	256 883
Justeringar inför 2022	
Uppräkning driftbidrag Nerikes brandkår	960
Uppräkning driftbidrag Örebro läns flygplats	359
Uppräkning driftbidrag Örebrokompaniet	306
Hyreskompensation utställningslokal Örebrokompaniet	700
Återföring Skyddslager 2021	-3 000
Återföring Krisstöd föreningar 2021	-8 000
Återföring extra driftbidrag Alfred Nobel Science Park	-1 930
Återföring tillfälligt anslag Hemester 2021 Örebrokompaniet	-350
Minskad hyra, facklig verksamhet	-956
Satsning digitalisering	5 000
Sociala investeringar	-1 000
Ram 2022	243 972

Kommunstyrelsen - Kommungemensamma statsbidrag	
Ram 2021, belopp i tkr	-86 000
Justeringar inför 2022	
Minskat antal asylsökande som berättigar till statliga bidrag	15 900
Ram 2022	-70 100

Utrymme för Kommunstyrelsen	
Ram 2021, belopp i tkr	143 067
Justeringar inför 2022	
Återföring tillfälligt anslag Hemester 2021	350
Återföring Skyddslager 2021	3 000
Återföring Sommaraktiviteter 2021	1 500
Återföring minskade intäkter pandemin	2 500
Återföring bortforsling infartsskyltar	123
Återföring anslag begränsningsförordningen	350
Återföring krisstöd föreningar	8 000
Återföring extra driftbidrag Alfred Nobel Science Park	1 930
Medel för "batteriskandalen"	-10 000
Nerikes Brandkår	-960
Örebro Läns Flygplats	-359
Örebrokompaniet	-1 006
Helårseffekt omklädningsrum Behrn Arena	-827
Utrymme för kompensation investeringar	128 126
Utrymme för generella kostnadsökningar och volym	171 748
Utrymme för ianspråktagande av eget kapital	5 700
Justering KS oförutsedda behov	-10 759
Minskat utrymme KSU oförutsedda behov	-400
Liberal överföring/satsning: Samhällsbyggnad	-20 000
Liberal överföring/satsning: Barn och utbildning	-10 000
Liberal överföring/satsning: Social välfärd	-10 000
Ram 2022	402 083

Finansiering	
Ram 2021, belopp i tkr	-281 399
Justeringar inför 2022	
Höjda personalförsäkringskostnader	-36 541
Sänkta pensionskostnader	-5 000
Höjda kapitalkostnader till följd av ökade investeringar	-22 360
Ram 2022	-345 300

Driftbudgetramar - verksamhetens intäkter och kostnader	9 355 721
--	------------------

6. Hållbart Örebro

Ett hållbart Örebro är ett Örebro med god balans mellan ekonomi, sociala faktorer, miljö och etik samt andra viktiga aktörer. Balans, effektivitet och kvalitet nås inte utan andra viktiga medspelare som både är inkluderade och får rätt förutsättningar. Klimat, mångfald och genus måste genomsyra alla verksamheter och Örebro kommun måste växa och förtätas etiskt, smart och efter behov. Örebro kommuns organisation måste göras rakare och effektivare. Liberalerna ser gärna att vi sneglar på hur företag lyckas uppnå både kvalitet och effektivitet. Vi får inte skapa en för stor skillnad och en annan trend med den kostnadsutvecklingen vi står inför.

Näringsliv och företagande

Örebro kommun ska inte bara vara en kommun som lockar större företagsetableringar i form av lokaler, verksamheter eller lager. Örebro ska också vara en kommun som gör vardagen enklare för egen- och småföretagare. Små och medelstora företag (0-249 anställda) utgör tillsammans 99,9 procent av samtliga företag i Sverige såväl som i Örebro. Detta innebär att en central del av skatteunderlaget som sedermera går till utbildning för unga, vård för våra äldre och fungerande gator och torg grundas i småföretagarnas insatser och vilja att etablera sig i Örebro.

Enligt Svenskt Näringslivs enkät om företagsklimatet i Sverige och Örebro så framgår det tydligt att politikernas syn på den egna attityden till företagande är avsevärt högre än företagarens egna syn på kommunpolitikernas attityd till företagande. En attitydförändring går inte att besluta bort, men Liberalerna vill i samtliga led i den kommunalpolitiska förvaltningen verka för att både större och mindre företag får en smidigare vardag med kortare ledtider, ökad digitalisering av allmänna ärenden och en tätare kontakt i upphandlingar och ansökningar.

Kommunens upphandlingar ska möjliggöra för fler lokala företagare att medverka i upphandlingen. Vi ska tydligt både stötta hållbar tillväxt men också ställa krav i upphandlingar. Liberalerna vill förändra kravet på arbetsmarknadsåtgärder och anpassa upphandlingarna till det lokala näringslivets möjligheter. Örebro kommun måste se till att småföretag får större möjlighet att utvecklas genom att deras kvalitet valideras högre än antalet bokslutsår. Servicen måste utvecklas och förbättras. Det ska tydligt märkas i bemötandet vem som är kund. Liberalerna vill införa utmaningsrätt inom all kommunal verksamhet.

Miljö och klimat

Vi ska bromsa klimatförändringarna och samtidigt ha god ekonomisk tillväxt för att skapa arbetstillfällen. Det gör vi med fortsatt forskning, ekonomiska styrmedel och internationellt samarbete. Agenda 2030 och Parisavtalen ska efterlevas och kommunen ska göra det den kan för att dess verksamhet implementerar det som är möjligt. Framtidens miljöutmaningar är stora och internationella. Med vetenskap, teknik, demokrati, internationella samarbeten och marknadsekonomi har vi goda möjligheter att lösa många problem. Liberal miljöpolitik handlar om ansvarstagande utifrån kunskap

och marknadsekonomiskt tänkande. Tillväxt behövs för att vi ska kunna möta miljöutmaningarna. Genom forskning och innovationer kan många miljöproblem lösas. Ett företag med god lönsamhet har större möjligheter att utveckla sitt miljö- och klimatarbete. Principen och målet är grön skatteväxling som innebär att det är förorenaren som ska betala.

Det finns en potential att fortsätta bygga ut förnybara energislag i Sverige, men samtidigt är kärnkraften viktig för klimatneutral elproduktion. Våra nära och stora unika natur och friluftsvärden ska värnas och bevaras. Liberalerna vill att Örebro också ska breddas på ytan för att inte bygga bort gröna lungor i staden. Viktiga biotoper och jordbruksmark ska bevaras. Att tänka miljönytta kräver långsiktiga beslut.

Jämlikhet

Sverige är fortfarande kvar i en situation där vi skapar orättvisa skillnader mellan olika grupper. Oavsett bakgrund och förutsättningar måste vi se alla som viktiga pusselbitar för att bygga den helhet och mångfald vi vill ha.

Jämställdhet

Osakliga skillnader mellan kvinnor och män, flickor och pojkar skapar inte bara orättvisor. De leder till ett sämre samhälle där alla inte ges bra chanser eller till ett samhälle som inte tar tillvara på människors visioner, styrkor och kompetenser. Osakliga löneskillnader som att kvinnor på totalen tjänar mindre än män, följer kvinnorna hela livet ut då även pensionen påverkas. Kvinnor är i majoritet bland dem med deltidsanställning. Kvinnor står för de flesta långtidssjukskrivningarna. Kvinnor står för majoriteten av ansvaret av det obetalda hemarbetet. Män får sällan möjlighet till deltidsarbete. Mäns föräldraledighet skapar ofta ekonomisk förlust i en familj. Män drabbas oftare av hjärt- och kärlsjukdomar, så som hjärtinfarkt med allvarlig utgång, ofta relaterat till stress.

Jämlikhet och jämställdhet måste vara något som genomsyrar kommunen på alla nivåer, inom all verksamhet och inom allt beslutsfattande. För att nå ett jämställt samhälle är det bland annat viktigt att uppmuntra privat företagande i kvinnodominerade branscher, att verka för att män tar ut en större del av föräldraledigheten och att skapa förutsättningar för att utbildningsvalen blir mindre könsbundna.

Sverige ska vara en rättsstat för alla oavsett kön, etnicitet och sexuell läggning. Vi får aldrig blunda för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld samt förtryck. Våldet drabbar främst kvinnor och flickor, men även män och pojkar. Hedersrelaterat våld och förtryck får aldrig ursäktas för att det sker under kulturell täckmantel. Barn- och tvångsäktenskap stämmer inte med vår syn på jämställdhet och barns rättigheter. Mänskliga rättigheter är universella, okränkbara och gäller alla. Vi behöver ständigt informera och utbilda medborgare och tjänstemän i dessa frågor så vi kan motverka de katastrofala följderna av att alla inte får samma rättigheter till frihet och egenmakt.

Vuxenutbildning och arbetsmarknad

För att skapa en sammanhållen och integrerad kommun där alla kommer i innanförskap krävs att vi ser kommunen som en helhet. Politiken måste bygga på att alla människor i hela Örebro kommun har förmåga att forma sin framtid efter egna förutsättningar. Att känna sig som en del av samhället, inte minst i området där man bor, är grundförutsättningen för en positiv integrationsprocess för varje individ, varje familj och varje grupp. Nyckeln är rätt utbildning som leder till ett arbete.

Örebro kommun ska vara en öppen kommun. Vi ska arbeta för att hela kommunen är tillgängligt för inflyttade. Vi ska skapa vägar och broar för nya örebroare att kunna göra klassresor och söka sig till nya miljöer. Inte minst ska vi bara ha bra skolor och vuxenutbildningar. Kunskap utgör den viktigaste nyckeln för en framtid som innehåller frihet och egenmakt. Skolan ska i sitt kompensatoriska uppdrag ge alla elever, oavsett bakgrund och förutsättningar möjlighet att lyckas med utbildning och arbete.

Introduktion och validering.

Man måste få en bra början som nyinflyttad till Örebro kommun. Vi behöver en bättre och fungerande introduktion. Introduktion och undervisning ska anpassas efter den nyanländes behov och tidigare kunskaper. Introduktionen måste innehålla mycket bättre information om samhällskunskap och om den svenska kulturen. Vi behöver en noggrannare utredning av varje nyanländs utbildningsnivå. Utbildningsprogram ska ha konkreta och ambitiösa mål men behöver inte nödvändigtvis vara breda. Man ska snabbt kunna komma igång med sitt nya liv och kunna bidra till samhället, hitta sin plats och sammanhang i sin nya tillvaro.

En grundläggande kunskap för att kunna ta del av möten, lära känna nya vänner och arbeta i sitt nya hem är att man lär sig svenska. Därför ska kraven på att lära sig svenska skärpas. Vi måste hitta fler sätt än att sitta på skolbänken för att lära sig svenska, till exempel praktik, arbeten och samtalsgrupper. Det ligger i allas intresse att integration sker. Liberalerna ser gärna att hela eller delar av SFI kan läggas ut till upphandling för att kunna nå bättre och bredare resultat. Detta, i kombination med en ökad satsning på snabbspår, tror Liberalerna är en förutsättning för att fler ska lära sig det svenska språket snabbare.

Civilsamhälle och föreningsliv

Liberalernas politik för det civila samhället syftar till att underlätta för denna sektor att fortsätta vara en viktig del av demokratin, att göra människor delaktiga samt att bidra till samhällsutveckling och välfärd. Liberalerna menar att civilsamhället och föreningslivet är grunden för en fungerande kommun i många delar.

Örebro kommun ska samverka med civilsamhället och följa upp överenskommelsen som antagits av kommunfullmäktige. Örebro kommuns samverkan med det civila samhället innebär att man ständigt följer upp tagna grundläggande principer och genom avtal säkrar upp viktiga mål.

Civilsamhället ska inte betraktas som ett komplement i samhällsutvecklingen utan som en nödvändig och positiv samarbetspartner med långsiktighet i avtalen. Den ideella sektorn ska ha möjlighet till utmaningsrätt och i vissa fall få starta verksamhet med

kommunal finansiering för verksamheter som inte redan finns, men som kan vara av samhällsintresse. Liberalerna vill medverka till en ökad regelbunden dialog med det civila samhället.

Föreningslivet är den plats där många medborgare lär sig att bli en del av den demokratiska processen. Genom att engagera sig i en förening blir det även lättare att göra sin röst hörd, och på så sätt kunna medverka i att skapa ett starkt samhälle. Därför behöver Örebro kommun satsa på de ideella krafterna, som varje dag kämpar för att utveckla staden, både stora som små. Kommunen ska inte konkurrera genom att starta upp egna föreningar.

Infrastruktur

Örebro har ett bra läge i Sverige. Ofta pekar vi på att vi är Sveriges demografiska centrum. Men det finns stora risker att framtida godsströmmar och även persontrafik kommer att dras öster och söder om Örebro. Liberalerna menar att en järnvägsförbindelse Stockholm – Oslo via Örebro är en av de viktigaste infrastruktursatsningarna. Örebro kommun bör initiera en utredning av E18/E20 som trafikstråk på lång sikt samt påskynda Trafikverkets arbete med att flytta godstrafik utanför Örebro.

Vägnät bör byggas med långsiktiga perspektiv där alla trafikanter kan harmoniera med varandra utan att skapa konfliktpunkter. Infrastrukturen i Örebro kommun ska genomsyras av säkra lösningar för oskyddade trafikanter och anpassning ska ske för de mest utsatta, såsom barn och äldre samt de med funktionsnedsättningar.

Vi vill se en utveckling av Örebro där staden behåller sin stadsnära grönska. Infrastrukturen är dock så mycket mer än bara staden. Vi ser hela Örebro kommun med dess potential, city, bostadsområden och landsbygd.

Vi vill satsa på att bygga ut och om infrastrukturen gällande vägar för att öka flöden och ge bra tillgänglighet till staden.

Rörligheten för människor, idéer, kapital, varor och tjänster måste bli bättre, både i staden och på landsbygden. Detta skapar dynamik i samhället. För att få en fungerande landsbygd måste vi acceptera bilen som transportmedel när det är nödvändigt. Inget transportmedel behöver ställas generellt mot ett annat. En infrastruktur i världsklass behövs för jobben, tillväxten och välfärden.

Kollektivtrafik

Innan vi fortsätter lägga stora resurser på dyra bussar och ombyggnationer för kollektivtrafiken i city ska kollektivtrafiken fungera bättre i hela Örebro kommun. Örebro kommun måste bättre äga möjligheten att prioritera tätare och bredare bussnät över hela Örebro kommun. I dag segregeras landsbygden från staden genom att kollektivtrafiken minskar i omfattning.

Vi säger nej till BRT, så kallade superbussar, och ja till attraktiv och ökad tillgänglighet i befintlig kollektivtrafik. Vi vill öka turtätheten och inte göra skillnad på stad och landsbygd.

Menar vi allvar med att kollektivtrafiken ska finnas över hela Örebro och för alla, måste Flextrafiken återinföras. Det finns många örebroare med mindre rörelsenedsättning, som utan de mindre och anpassade bussarna, inte kan åka kollektivt.

Landsbygd

Hela kommunen ska ses som en del av Örebro. De som valt landsbygden har gjort det för att de inte vill bo i citymiljö, men de ska ändå ha tillgång till kommunens satsningar på välfärden. De örebroare som väljer landsbygd ska också kunna ha fungerade infrastrukturer och service. Det ska vara möjligt att driva företag på landsbygden. Cirka 40 procent av örebroarna lever på landsbygden. De får inte samma service och välfärd som de i tätorten trots att de betalar samma skatt. Servicen måste bli mer likvärdig.

Landsbygden skapar ekologiskt mångfald som kompletterar staden, jordbruksmarker ska bevaras och produktionen av spannmål samt andra grödor skall skyddas genom eftertänksamhet och bra utveckling av landsbygden.

Landsbygden måste få en bättre koppling till staden. Vi menar att i dag är det ottydligt. I många fall uppfattas inte landsbygdens potential och detta leder till ineffektivt resursutnyttjande. De som väljer att bosätta sig i landsbygden ska ha precis lika stor rätt till avsatta skattemedel som de som bor inom staden, till exempel en attraktiv och tät kollektivtrafik.

Digitala möjligheter och fiber

Alla ska ha tillgång till fiberuppkoppling. Detta är något som ska erbjudas i hela Örebro kommun. Vi menar att landsbygden är starkt eftersatt i fiberfrågan och det hindrar bra kommunikation både privat och i arbetet. Utan utbyggnad så riskerar landsbygden att bli segregerad med ett utarmat näringsliv. Dessutom skulle vårdsystemet och larm få svårt att fungera fullt ut.

7. Barn och utbildning

Liberalernas viktigaste fråga är personlig utveckling, eftersom möjligheter kommer genom att varje enskild människa skaffar sig kunskap som leder till arbete, försörjning, frihet och egenmakt. Kunskap leder också till trygghet, demokrati och motverkar fördomar. Det är de tre fundament som ett samhälle i balans vilar på. Kunskap bryter ned klassbarriärer samt öppnar nya dörrar där människor ges möjlighet att göra kloka val utifrån sina egna drömmar och behov.

Varje elev är viktig för allas framtid. Vi ska satsa på både elever med särskild begåvning och elever med behov av särskilt stöd. Alla behövs i vårt gemensamma samhällspussel. Vi ska ha en skola där kunskapsbyggande och progressivitet får stå i fokus. Skolan behöver bra pedagoger med mer tid till undervisning samt ledare som har mer tid att leda skolans uppdrag. För att nå dit behövs fler yrkeskategorier i skolan. Vi behöver en starkare elevhälsa. Vi behöver både tydligare kommunikation mellan lärare och elev samt mellan lärare och vårdnadshavare för att lyckas. Hela skoldagen inklusive raster och skolmat ska inkluderas i den pedagogiska helheten och ytterst vara en rektorsfråga.

Alla som arbetar inom Örebro kommuns skolor ska ha rätt utbildning. Lärare ska undervisa i ämnen de är behöriga till och studie- och yrkesvägledare (SYV) har SYV-utbildning. Örebro kommun bidrar till försörjning av dessa grupper genom att aktivt arbeta med rekrytering samt fortbildning. Tillsvidareanställning erbjuds enbart till rätt utbildade. Vikariat kan tillåtas till obehöriga men med en strävan om att skyndsamt lösa behörighetsnivån.

Elevers hälsa är A och O

Elevers hälsa måste tas på allvar. Elevers psykiska ohälsa ökar och det är oacceptabelt. Det innebär stort lidande och en förlust för vårt samhälle att elever inte får hjälp och att de upplever att deras behov inte respekteras eller bemöts. Här är specialpedagogers och skolpsykologers roll som handledare till lärare ovärderliga, exempelvis för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Liberalerna vill se att elevhälsan stärks upp med fler kuratorer och skolsköterskor och att psykologerna ingår i elevhälsosteamet ute på våra skolor.

En viktig grundläggande förutsättning är att våra barn och ungdomar är i skolan. Liberalerna vill se fortsatta centrala resurser till elever med störst utmaningar, så kallade "hemmasittare". Förutom att det är ett fundamentalt utanförskap så är kunskapsutbytet noll om man inte ens kan komma till skolan. Här ska skolan fortsätta att utveckla olika digitala distanslösningar som ett komplement till undervisning i skolan.

Rätten till sitt eget språk

Rätten till sitt eget språk är grundläggande för hela individens kraft och möjlighet till utveckling. Det gäller svenska språket, svenskt teckenspråk såväl som modersmål. Både miljöer och pedagogiska verktyg ska anpassas så att alla kan utveckla sina kunskaper. Det handlar om både teknik och rätten till lärare på rätt språk om behov finns.

Det är du som ska bestämma var ditt barn ska gå i skolan

Valfriheten måste värnas. När konkurrens och goda exempel finns blir fler skolor attraktiva. Det är föräldrar/vårdnadshavare som ska bestämma var barnet ska gå i skolan. Detta ökar intresset för skolgången för alla inblandade, och ger bättre måluppfyllelse med rätt skola för varje elev. Skolor och förvaltningar ska ges både resurser och systemstöd för att se till att alla väljer. Valsystemet ska vara tydligt och rättvist. Oavsett val av grundskola vill Liberalerna se rättvisa möjligheter till busskort för alla som har längre än tre kilometer till skolan. Det ska inte vara en kostnadsfråga att välja skola.

Frihet, hälsa och kultur i skolan

Värderingsgrunder och kulturella skillnader måste ständigt finnas i skolans tänk och undervisning. Detta för att skapa respekt och kunskap för varandra i vårt mångkulturella samhälle.

Unga människor behöver både rörelse och kultur under skoltid för att utvecklas. Därför är det också viktigt att skolgården är tillräckligt stor i förhållande till antal elever på skolan och utformad på ett sådant sätt att den stimulerar till rörelse. Mer kultur i skolan bidrar också till ökad stimulans. Ofta kan inte skolan klara detta på egen hand. Liberalerna vill verka för ett bättre samarbete mellan skola och Kulturnämnden.

Måltiderna i skolan behöver prioriteras. Att inta god och hälsosam mat i en lugn miljö är viktigt. Tiden för varje elev i matsalen får inte bli för kort. Vi ser gärna att fler vuxna äter pedagogisk lunch med eleverna i matsalen för att påverka både samtal och stämning.

Fokusbibliotek

Fokusbibliotek är en utvecklingsmodell som innebär att skolbiblioteken inom grundskolan bemannas av en fackutbildad bibliotekarie och rustas upp avseende inventarier och medier. Dessa bibliotek är ett sätt att stödja pedagogers arbete och elevers lärande med sikte mot ökad måluppfyllelse samt att ge stöd till god läsutveckling och att utveckla informationskompetens. Liberalerna vill att Örebro kommun utreder förutsättningarna att införa fokusbibliotek.

Studie- och yrkesvägledning

Studie- och yrkesvägledning är avgörande och måste fungera bättre inom Örebro kommun. Liberalerna satsar speciellt på att förstärka och säkra studie- och yrkesvägledningen inom grundskolan.

Förskolan

Den svenska förskolan är fantastisk. De flesta flickor och pojkar i förskolan möter kompetenta och välutbildade pedagoger, deltar i god pedagogisk verksamhet och barnen och deras vårdnadshavare känner sig trygga med förskolan. Samtidigt finns det stora skillnader mellan olika förskolor och olika områden. En del av de minsta barnen, ett till tre år, finns på avdelningar med fler än 17 barn, medan andra finns på avdelningar som har betydligt färre. Det som ofta avgör gruppernas storlek är lokaler-

nas beskaffenhet och storlek samt Örebro kommuns resursfördelningsmodell. Gruppens storlek bör bättre anpassas till barns behov av stöd och aldrig vara större än att pedagogernas arbete hinns med.

Det svenska språkets särställning

Alla barn i Örebro kommuns förskolor ska ges förutsättningar att lära sig svenska. Därför behövs språkkrav i svenska för all pedagogisk personal i förskolan. Medarbetare som inte uppnår kraven ska erbjudas utbildningsinsatser. Vi behöver också kartlägga förskolebarnens ordförråd samt införa en ordgaranti. När grunden läggs är det svenska språket ett fundament och där det behövs stöd måste det upptäckas samt ges.

Behöriga förskollärare i alla områden

Många av förskolorna i våra socioekonomiskt mest utsatta stadsdelar har svårt att rekrytera behöriga förskollärare, vilket leder till att den pedagogiska verksamheten beskriven i läroplan för förskolan inte kan säkerställas. Detta gör att förskolebarnen i dessa områden inte får likvärdiga pedagogiska förutsättningar som flickor och pojkar från områden där den pedagogiska kompetensen är väl tillgodosedd.

För att bryta trenden med att barn i särskilt socioekonomiskt utsatta områden inte går i förskolan behöver nya modeller och metoder prövas. Till exempel ökad samverkan mellan förskola/skola och det civila samhället för att bryta isoleringen och utanförskapet hos framförallt kvinnor. Här finns goda exempel runt om i Sverige. Genom att få fler flickor och pojkar till förskolan i dessa områden kan vi öka den så viktiga språkutvecklingen.

Fler måste vilja bli förskollärare i Örebro kommun

För att kunna öka antalet behöriga förskollärare i Örebro kommun måste fler välja att utbilda sig till förskollärare. För att locka fler studenter till förskolläraryrket vill Liberalerna öka grundlönen. Dessutom bör det införas ett extra lönetillägg för den som är behörig och väljer att arbeta i ett socioekonomiskt utmanande område, där det råder brist på behörig personal.

Förskollärare saknar idag tydliga karriärvägar. Det handlar inte bara om pengar utan också om möjligheter till nya stimulerande arbetsuppgifter och ett större ansvar. Liberalerna vill därför införa karriärtjänster, liknande dem som finns inom grund- och gymnasieskola.

Grundskola

Grundskoleverksamheten kommer att ställas inför ökade resursbehov. Antalet barn i åldern 6–15 år har ökat sedan 2011 och ökningen förväntas bli allt kraftigare de kommande åren. Örebro kommun måste sluta låta fler elever dela på mindre resurser. Elevpengen är grundtilldelningen som skolledare grundar sin verksamhet på med rätt antal lärare. Liberalerna vill stärka skolans kompetensförsörjning så att rätt lärare med rätt kompetens finns på rätt plats. Ett sådant verktyg kan vara löneinstrumentet.

Skolan måste från första dagen läsa av alla barn för att möta dem utifrån deras individuella behov. De elever som är i behov av särskilt stöd ska få det. Det spelar ingen roll vilket skälet är. Diagnos eller inte, alla ska bedömas dagligdags och stöd ska sättas in. Det är dessa elever som först ska ha tillgång till pedagogen i klassrummet. I tider av stor lärarbrist behövs fler lärar- och elevassistenter för både stöd och trygghet. För deras arbete behövs tydligare beskrivningar. Med mer resurser till skollära i det dagliga arbetet (grundtilldelning) ger vi möjligheter för professionen att nå målen. Ekonomin ska inte vara orsak till att barn med särskilda behov lämnas utan insatser.

Centralt skolstöd - Rätten till trygghet och stöd!

Vi har idag en organisation inom Örebro kommun, Centralt Skolstöd (CS), som erbjuder stöd och handledning till alla grundskolor i kommunen, oavsett huvudman och utifrån pedagogisk grund. Centralt skolstöd behövs och bör utvecklas till att innehålla fler spetskompetenser samt stöd som inte finns ute på skolorna. CS ska vara skolornas fallskärm när andra direkta insatser inte räcker till. Det bidrar till tryggare pedagogiska miljöer och bättre måluppfyllelse. All deras verksamhet ska kopplas till att ge skolorna i Örebro kommun det stöd de mest eftertraktar.

Fritidshem och trygghetsaktivitet

Fritidshem är en viktig del av skolans pedagogiska verksamhet och har stor betydelse för goda resultat och måluppfyllelse i skolan. Fritidshemmen ska vara en del i det livslånga lärandet. Det är därför viktigt att det finns en samsyn mellan förskoleklass, skola och fritidshem gällande det gemensamma uppdraget och hur detta ska utföras.

Förskoleklass till årskurs 3

Det är starten som är viktigast. Här lägger vi grunden till både trygghet och studielust. För att klara detta måste stora resurser sättas in här. I denna ålder ska alla flickor och pojkar läsas av. Det måste finnas både tid och kompetens att kartlägga alla elevers behov. Det innebär när det behövs, betydligt mindre barngrupper och fler pedagoger. Fler speciallärare behövs för att hjälpa till med rätt undervisning. Små barn behöver stora ytor, äldre barn behöver vidgade vyer.

Årskurs 4 till 6

Redan under mellanstadieåren kan vi se att kunskapsklyftorna ökar, att skillnaderna mellan elever från studievana och studieovana hem ökar och att fler barn får ökat behov av stöd. Detta är också en period där eleverna får möta fler nya ämnen och förbereds för högstadiets krav. För barn med svenska som andraspråk krävs större och tidigare insatser av språkstöd för att undanröja språkliga hinder till kunskapsbyggnaden. För att möta barnens behov i årskurs 4-6 behövs således insatser på generell basis såväl som särskilda insatser.

Årskurs 7-9

Under högstadieåren är det många elever som upplever sig stressade och skillnaderna mellan flickor och pojkar märks här ännu tydligare. Det är här eleverna ska göra sina val inför framtiden. Ett val som är svårt i sig och även försvåras ytterligare då betygspoängen mer än det egna valet avgör framtidsmöjligheterna. Vi behöver resurser till

att möta elevernas frågor om framtiden. Vi behöver fler utbildade studie- och yrkesvägledare. Stressen att inte veta vad man vill, vem man är och vad man kan riskerar de ungas hälsa. Vi måste ha fler vuxna i skolan som möter detta behov. Vi bör starta företagsfaddrar i högstadiet för skapa mer kunskap om företagande och verkligheten av fler än av lärarna.

Målet är att alla elever går ut med godkända betyg i alla ämnen och då måste vi satsa. Vi har länge backat in i framtiden med ständiga besparingar på grundskolan. Vi måste bli bättre på att möta behoven. Genom bättre kartläggning av kunskaperna och mer möjligheter att arbeta igen dem. Kraven ska inte sänkas utan stödet ska ökas så att elevernas kunskaper ökar och därmed också betygen.

Särskola

Alla elever behöver få en utbildning som är anpassad utifrån just deras behov och förutsättningar. Särskolan har en mycket viktig uppgift i att låta varje enskild elev utvecklas och lära efter sina unika förutsättningar, för att kunna delta i och bidra till samhället. Utbildningen i särskolan ska utformas så att elever utmanas i sitt lärande och ges en god, långsiktig utveckling. Det är viktigt att fokusera på att särskolan är en pedagogisk miljö som ska ges samma förutsättningar som övriga skoltyper för att skapa en lärande miljö med möjlighet till individanpassning.

Det finns idag en sned fördelning mellan kommunens särskolor där barn med multifunktionsnedsättningar ofta hamnar i en skola, medan barn med en högre prestationsförmåga hamnar i en annan. Det finns mycket att vinna på att skapa en bättre blandning, vilket ger en utvecklande dynamik för både elever och personal. Elever i särskolan ska garanteras fungerande skolskjuts före och efter skoldagen och i det ska även inkluderas fritidshem.

Gymnasieskola

Gymnasieskolans syfte är att ge varje individ maximalt inflytande över sin egen framtid. Detta når vi genom att varje elev förbereds inför högre studier eller arbetsliv. I Liberalernas gymnasieskola har läraren hög status, belönas för sina meriter och ägnar sig mer åt undervisning än annat. Gymnasieskolan är organiserad så att den ser till varje individs behov. Den respekterar rätten till frihet och jämlikhet, oavsett bakgrund. Den finns där för de som behöver stöd och den utmanar och coachar varje individ att hela tiden öka sina ambitioner och mål.

I Örebro kommuns gymnasieskolor arbetar engagerade och bra lärare

Att föra kunskap vidare till nästa generation är bland de viktigaste uppgifterna som någon yrkeskår kan ha. För att Örebro kommun ska ha engagerade och bra lärare måste vi erbjuda bra löner, en positiv löneutveckling, attraktiva arbetsplatser samt goda möjligheter till fortbildning. Men vi måste också ge förutsättningar till förändrade arbetssätt. Därför ska fler yrkeskategorier in i gymnasieskolan, till exempel lärarassistenter och administrativ personal. Då skapas mer utrymme för lärarna att kunna ta det pedagogiska ansvaret och lägga mer tid och energi på undervisningen.

Bredd och spets

I Liberalernas gymnasieskola finns både bredd och spets. Vi har ett stort utbildningsutbud med många yrkes- och högskoleförberedande program. Alla utbildningar håller hög kvalitet och levererar elever redo för nästa steg i livet. Individuellt synsätt präglar både lärare och organisation. Alla elever ska ges förutsättningar att lyckas. Det gäller både elever med inlärningssvårigheter samt de högpresterande. Gymnasiets lärare ska ha förutsättningar att kunna möta varje elev där den är. Det råder tydlighet om elevens eget ansvar att lära sig det som krävs för godkända betyg och med bättre villkor för lärarna kommer fler elever att lyckas. Målet är att alla elever går ut gymnasiet med minst godkända betyg samt att varje elev stimuleras att nå så långt den vill och kan.

Rektor och ledarskap

Det är rektor som är högst pedagogiskt ansvarig. Därför ska mer resurser läggas direkt till rektor och inte under central förvaltning. Genom att tillföra rektorerna mer resurser kan beslut tas snabbare om till exempel särskilt stöd. Med ett tydligt ledarskap underlättas för läraren att se till att varje elev tillägnar sig kunskap och förståelse.

Ramar för Barn och utbildning

Programnämnd barn och utbildning	
Ram 2021, belopp i tkr	3 934 580
Justeringar inför 2022	
Volymkompensation	30 000
Volymkompensation hyror	5 000
Borttag hyresrabatt Futurum	12 000
Minskad hyra Myndighet BoU	-148
Återföring sommaraktiviteter 2021	-145
Liberala satsning: Kompetensutveckling med bl.a. resurser till SYV och lärare	
Liberala satsning: Stöd till barn med särskilt stöd bl.a. NPF	
Liberal satsning: Läsa-, skriva- och räknegaranti och skolbibliotek	
Liberala satsning: Språkutveckling med bl.a. ordgaranti på förskolan	
Liberal satsning: Extra volympott	
LIBERALERNAS TOTALA SATSNINGAR	48 000
Liberala effektiviseringar halvårseffekt, adm/chefsled/organisation	-3 000
Effekthemtagning digitalisering	-2 200
Ram 2022	4 024 087

8. Social välfärd

Välfärden ska stötta och lyfta. Vi ska gemensamt ta ansvar för varandra och komma överens om vad välfärdsuppdraget består av. Med en kostnadsutveckling som inte balanserar med skatteunderlaget måste vi utreda hur brett och djupt välfärdsuppdraget ska vara. Det är oansvarigt att inom detta område låtsas som om vi inte behöver ändra modellen. Behovsstyrning är viktig eftersom alla inte har samma behov och vi måste kunna ge varje individ en möjlighet att välja där det är möjligt. Vi ska ge utrymme för chefer och medarbetare närmast stödmottagaren att prioritera. Ingen människa oavsett behov av stöd eller tid i livet kan dock få allt. Genom en bra välfärd ser vi till att varje människa får chans att forma och utveckla sitt liv mot egenförsörjning och egenmakt. Vi ska stötta dem med störst utmaningar först.

Äldreomsorg

Örebro ska ta tillvara på de årsrika örebroarna. Liberalismen utmanar den traditionella synen på de "gamla". Vi vill uppvärdera erfarenhet och årsrikeredom. Kommunen ska se äldre medarbetare som en tillgång. Erfarenhet är något, som bara kan förvärfvas genom att leva, lyckas, misslyckas och dra slutsatser. Årsrikeredom utmanar.

Utmaningar i att bli årsrik

Att blir årsrik är inte alltid problemfritt. Ett exempel är ensamhet, sorgen över en inte fungerande kropp, att inte klara sig utan hjälp, att alltid ha ont med mera. Då är det lika viktigt för en årsrik person, som för en medelålders eller ung, att få professionell hjälp i form av terapeutiska samtal och stöd. Åldrandet ska inte ses som intåget in i en grå kollektivism. Alla seniorer har inte samma behov eller samma resurser. Behovet av stöd eller omsorg ska inte kopplas ihop med ålder utan behov. De årsrika är individer med sina önskemål och drömmar. Liberalerna ser alla människor, oavsett ålder, som individer. Där det finns valfrihet att välja ska det inte byggas bort, däremot behöver allt inte vara kostnadsfritt.

Örebro har utropat sig till Europas teckenspråkshuvudstad. I Örebro finns det många som talar teckenspråk och vi har Europas största tolkcentral samt skolor och andra verksamheter som riktar sig till döva och hörselskadade. Det är viktigt för Liberalerna att vi tar med detta när vi tidigt i vårdplanering erbjuder möjligheter att fortsätta äga sitt språk och kunna kommunicera det i vardagen.

Liberalerna ser gärna att fler äldreboenden har flerspråkiga medarbetare. När vi åldras minskar inte sällan möjligheten att ta till sig information på andra språk än modersmålet. Första generationen sverigefinnar är ett exempel på en grupp med behov av att kunna leva på sitt första språk när de behöver omsorg.

Aktiv hela livet

Meningsfull sysselsättning i form av kultur, socialt umgänge och fysisk aktivitet har stor betydelse för att ge oss ett friskt åldrande. Kommunen ska underlätta för civil-

samhället att bidra. Kommunen ska vara "möjliggörare" men inte alltid "betalare". Kommunen har ansvaret för att resurserna till kulturutbudet möter både kvinnors och mäns önskningsnivå oavsett ålder. Liberalerna vill utreda och införa en "aktivitetspeng" riktad till föreningar. På så sätt fördelas resurserna även till åsrika.

En förutsättning för att vara aktiv hela livet är en fungerande kollektivtrafik. Flextrafiken är och har varit ett mycket bra och välkommande alternativ till den ordinarie buss-trafiken. Att erbjuda möjligheten att åka med en mindre och smidig buss där det inte är problem att ta med rullstol eller rullator har varit väldigt positivt. Tyvärr kommer flextrafiken att avvecklas vid årsskiftet. Liberalerna vill istället för en avveckling se en utveckling av Flextrafiken som ska ses som en naturlig del av en kollektivtrafik för alla Örebroare.

Du ska ha rätt att välja var du ska bo

Du ska ha rätt att välja ditt boende, så långt det bara är möjligt. Det gäller inte minst när du är åsrik. Vi gör ingen skillnad på huvudmannaskap. Det är kvaliteten på omsorgen, vården och boendet, som är avgörande. Örebro kommun behöver både fler vårdboendeplatser, trygghetsplatser och seniorboende för att möta behoven i livets olika skeden samt underlätta för social gemenskap. Örebro kommun behöver också utveckla bättre och fler platser på separata boenden för äldre med psykosomatiska tillstånd samt de med droghistorik.

LOV inom hela äldreomsorgen

Lagen om valfrihet (LOV) ger Örebroarna möjligheten att välja den som ska ge omsorg eller service. Valfriheten är central för Liberalerna och vi vill att den ständigt ska utvecklas och bli bredare för att möta medborgarnas önskemål och behov. Bli mer rättssäker och få rättvisa förutsättningar att långsiktigt leverera god omsorg. Fusk ska hanteras omgående och beivras. Valet av omsorgsgivare ska vara örebroarens, inte kommunens. Örebroarnas pengar, örebroarnas val.

Förhöjd grundbemanning och ökad kontinuitet

Idag finns det för få medarbetare för att kunna upprätthålla de grundläggande behoven som näring, vila, hygien och hälsa. Liberalerna avser därför öka grundbemanningen på vård och omsorgsboenden och hemtjänst. Framförallt dagtid då det mesta ska genomföras och samordning mellan medarbetare måste hinnas med. Vi avser också minska administrationen för omsorgspersonalen så de får mer tid för människorna.

Det finns stora utmaningar inom hemvården och hemtjänsten. En av dessa brister är kontinuitet för vårdtagaren. Under 14 dagar möter en vårdtagare i snitt 18 olika medarbetare i Örebro kommun och det är för liberalerna en helt orimlig siffra. För att skapa trygghet och kvalitet behöver omsorgstagaren och omsorgspersonalen bygga en relation. Liberalerna menar att utgångspunkten bör vara omsorgstagaren och en personcentrerad vård. Därför anser vi att antalet olika medarbetare en vårdtagare möter ska halveras.

Ökad kompetens inom äldreomsorgen

Liberalerna anser att kommunen ska arbeta aktivt för att uppnå en hög kompetensnivå på alla anställda inom kommunens äldreomsorg. Det innebär att undersköterskeutbildning eller motsvarande ska vara utgångspunkten för att komma i fråga för en anställning. Eventuella undantag från detta kan ske om personen besitter kvalifikationer som verksamheten ser passande för specifika uppgifter, exempel vårdbiträde.

För sjuksköterskor i äldreomsorgen ska målet vara att de har en specialistutbildning som passar för äldrevård, det vill säga utbildning i äldrevård, geriatrik-, psykiatri- eller distriktssköterskeutbildning.

Förutom ökade ambitioner inom utbildningsområdet måste kraven på goda svensk-kunskaper höjas. Det finns idag personal som har svårt att göra sig förstådda eller som inte fullt ut förstår instruktioner. En god kommunikation är en grundförutsättning för trygghet och tillit i omsorgen. Även dokumentationskraven i omsorgen kräver språkkunskaper och att man kan dokumentera på ett begripligt sätt.

Örebro kommun behöver också införa kontroll vid anställning om personen i fråga finns med i polisens belastningsregister. Något som för många är en självklarhet, inte minst för att den som behöver äldreomsorg eller bor på ett LSS-boende har en högre risk att hamna i en beroendeställning. Trygghet och förtroende är avgörande för att en god omsorg ska kunna ges.

Bra mat också på äldre dagar

Det finns goda exempel som visar att bra mat, lokalt tillagad, inte blir dyrare. Dessutom bidrar dofter från köket till att göra de boende mer hungriga. Så är det när du är ung. Så är det när du är äldre. Det viktigaste är inte att det finns många rätter att välja mellan utan att det smakar väldigt gott och att det är näringsrikt.

Äldres hälsa

Hög ålder innebär ökad risk för fysisk och psykisk sjukdom. Det är viktigt att det finns ett nära samarbete med Regionens hälso- och sjukvård för att säkra att omsorgstagaren vid sjukdom får insatser på rätt nivå och med rätt kompetens.

Fall och fallskador bland äldre är ett växande folkhälsoproblem. Det finns bra och enkla sätt att förebygga olyckor, eller klara ett fall bättre. Viktigt att medarbetarna inom omsorgen får utbildning i att förebygga fall och fallskador.

Åldrandet i sig innebär en ökad risk för både fysiska och psykiska sjukdomar. Depression är det vanligaste psykiska hälsoproblemet hos äldre personer. Social gemenskap, fysisk aktivitet och bra matvanor är några faktorer som är viktiga för att förebygga psykisk ohälsa hos äldre personer.

Vaccinationskrav

Äldre och sköra har under hela pandemin varit en hårt drabbad grupp. Folkhälsomyndigheten är tydliga med att det bästa sättet att undvika att insjukna i covid-19 eller orsaka smittspridning är att vaccinera sig. För de människor som inte vaccinerar sig är rekommendationen att särskilt undvika nära kontakt med personer i riskgrupp och personer som är 70 år och äldre.

Det är frivilligt att vaccinera sig men ingen rättighet att jobba med äldre och sköra individer. Därför vill Liberalerna undersöka om och i så fall hur vi kan ställa krav på att våra medarbetare är vaccinerade. Det kan både handla om nyrekrytering men också om placering av personal om patientsäkerheten kräver det. Vaccinationskrav är aktuellt både inom äldreomsorgen och inom LSS.

Äldrekommission

Örebro kommun brottas med stora utmaningar inom äldreomsorgen men också med att skapa en kommun som inkluderar de årsrika. Örebro kommun lappar och lagar istället för att skapa en framtidsvision. Detta förhållningssätt skapar inte en kommun där att bli äldre genomsyras av trygghet, värdighet och självbestämmande. Liberalerna vill att en kommission ska tillsättas som har till sin uppgift att synliggöra strukturella brister och ta fram fakta men också lägga fram konkreta förslag med våra äldre i fokus. Kommissionen ska vara forskningsbaserad, framåtblickande, bidra med kunskap och idéer som kan leda till utveckling och förbättring för örebroarna.

Socialtjänst

Stark socialtjänst med valfrihet och gedigen kunskap. Vi ska ha en rejäl fallskärm när man är som allra svagast. Socialtjänsten fyller en viktig funktion i varje välfärdssamhälle. Människor i utanförskap bör få ännu bättre hjälp och stöd för att snabbare komma ur sitt utanförskap och sin nöd. Det ger vinst i alla ändrar.

Bättre skydd för utsatta barn

En av faktorerna för att utsatta barn och unga ska få ett tryggt liv är att de möts av kompetenta och engagerade socialsekreterare, vilket kräver medarbetare med särskild kompetens. Det är inte rimligt att de minst erfarna socialsekreterarna får hantera de svåraste och tyngsta ärendena som berör barn och ungdomar.

Liberalerna vill stärka myndighetsutövningen i barn och ungdomsvårdsärenden. Socialtjänsten behöver i takt med fler medborgare ha fler socialsekreterare. Socialsekreterare som handlägger barn och ungdomsärenden ska ha särskild kunskap och erfarenhet och ha högre lön.

Bättre arbetsförhållanden och lön för socialsekreterare

Liberalerna vill genomföra flera förbättringar av socialsekreterarnas lönenivå. Vi vill höja lönenivån på samtliga socialsekreterare som arbetar med myndighetsutövning. Samt tillsätta en utredning för att titta närmare på socialsekreterarnas befintliga lönetillägg och utöka antal socialsekreterare som kan vara berättigade till lönetillägget.

Arbetsförhållandena är speciella och påverkar hälsan. Dels är arbetsbördan tung, men det finns också inslag av både hot och mänskligt lidande som sliter hårt. Liberalerna vill se ökad hälsovård genom att cheferna får en extra pott att använda när situationen kräver det (liksom det som polis, ambulans och brandmän har). Socialsekreterare behöver bättre arbetsmiljö samtidigt som vi också ökar deras mandat inom sitt område.

Socialjour

Ett barn som utsatts för övergrepp, bevittnat våld i familjen eller själv blivit misshandlat behöver hjälp av någon som ser och förstår barnets specifika behov just då i den stunden. Det handlar om någon som kan ge stöd i den akuta situationen och vid behov initiera beslut om akut omhändertagande. Liberalerna vill att socialjouren får bättre förutsättningar att behålla erfarna och professionella medarbetare genom ett riktat extra lönepåslag samt att bemanningen utökas med ytterligare två medarbetare. På så sätt tror vi att kompetensen och kvaliteten på socialjouren kan behållas och stärkas.

Nollvision mot hemlöshet

Hemlöshet är en komplex fråga. Det och missbruk är ofta självförvållat, men sällan självvalt. De flesta människor som lever i en socialt utsatt situation vill inget annat än att ta sig ut ur utanförskapet. Det är dock en skam att Sverige har flest hemlösa personer i hela Norden. Vi ska vara ett välfärdsland, starkt nog att se till att ingen människa ska behöva sova ute på gatan. Det måste finnas akuta platser i tillräcklig mängd men det måste också bli enklare att gå från att behöva hjälp av en härbärgsplats till någon form av stödboende. Liberalerna anser därför att Örebro kommun ska införa en tak över huvudet-garanti.

Verksamheten Bostad först har gjort och gör ett bra arbete i Örebro. Att kunna anpassa stöd och service efter individens behov har varit en framgångsfaktor. Liberalerna ser mycket positivt på Bostad först och vill titta närmare på vilka resurser som verksamheten behöver för att utvecklas.

Mycket arbete kvar mot våld i nära relationer

Varje år drabbas kvinnor, män och unga människor av våld i nära relationer. Trots stora satsningar återstår mycket arbete. Liberalismen ska verka för att skydda våldsutsatta män och kvinnor, flickor och pojkar. "Centrum mot våld i nära relation" ska förstärkas för att säkerställa arbetet mot våld får den bredd och fokus det behöver. Liberalerna vill också ge ett utökat uppdrag och förstärka med en barnpedagog/kurator för de barn som följer med en vårdnadshavare/förälder. De ska ha fokus på barnens bästa samt lyfta barnperspektivet i situationen.

I Örebro kommun saknas en öppen ingång för den som söker hjälp. Det är idag ca sex månaders väntan på biståndsbeslut och ytterligare sex månaders väntetid för att få en samtalstid på Centrum mot våld i nära relationer. Det måste vara både enklare och snabbare att få hjälp. Under den tiden kan mycket gå fel. Liberalerna vill att Örebro kommun möjliggör för en öppen ingång. Du ska kunna gå direkt in och be om hjälp.

Idag har Örebro kommun i samarbete med Kvinnohuset möjlighet att skydda kvinnor som blir utsatta för våld i nära relation. Däremot har kommunen inget samarbete med civilsamhället eller egen möjlighet att skydda män som blir drabbade av våld i nära relation. Liberalerna vill, men i samarbete med andra kommuner, inrätta ett skyddat boende för våldsutsatta.

Hedersrelaterat våld

Socialtjänsten behöver också förstärka sitt arbete kring hedersvåld och förtryck. Det behövs mer kunskap och socialtjänsten bör starta med en kartläggning kring handläggningförfarandet när en individ utsätts för våld och förtryck i hederns namn.

Funktionsnedsättningar

Alla ska kunna förverkliga sig själva, oavsett vilken funktionsnedsättning man har. Funktionsnedsättningar kan göra det svårt att vara med i samhället på lika villkor. Det kan gälla tillgänglighet, rätt till arbete eller långsiktighet i olika stöd. Funktionsnedsättningar ska inte vara ett för stort hinder i livet.

Assistansstöd

Liberalerna som var initiativtagare till LSS-lagen anser att det är en de viktigaste frihetsreformerna då den gett människor utan stor frihet och rörelse och möjlighet att få mer stöd. Det är viktigt att Örebro kommun tillförsäkrar att det finns tryggt och rättvist assistansstöd, särskilt boende och daglig verksamhet. Kvalitet och rätten att välja utförare är viktig. Vi behöver se över om assistansstödet ska hanteras enbart av andra utförare än kommunen på grund av dess komplexitet.

Gruppboende inte bara ett boende

För de som bor i gruppboenden ska det finnas bra möjligheter till aktiviteter. Personer som beviljats ledsagning ska kunna få det även vid aktiviteter utanför boendet. Medarbetare på LSS-boenden ska ha utbildning i olika funktionsnedsättningar så att metoder som innehåller tvångs och begränsningsåtgärder undviks. Hur vi bemannar nattetid bör ses över för att verksamheten på bästa sätt ska finnas där för individen. Säkerheten på boendena ska särskilt beaktas och vara god för boende, besökande och medarbetarna. Örebro kommun ska begära utdrag ur polisens belastningsregister vid anställning, något som för många är en självklarhet.

Daglig verksamhet

Daglig verksamhet ska vara meningsfull och gärna ske i samverkan med företag, ideell sektor eller andra organisationer. Personer i daglig verksamhet ska inte omfattas av neddragningar i färdtjänsten. Alla med funktionsnedsättningar som kan, ska ha möjlighet till studier eller så småningom erbjudas ett arbete.

Överförmyndare

Överförmyndare handskas med stora medel för många örebroares räkning. Det är viktigt att kommunen ser till att detta sköts rättssäkert och att rutinerna är hundra procentiga. Gode män och förvaltare ska ständigt utvärderas, stödjas och rekryteras för att tillgodose de behov som finns. Örebro kommun har ett stort ansvar att vägleda och stötta de medborgare som valt att åta sig uppdraget som god man. Liberalerna anser att kommunikationen och stöttningen av de gode män som antagit ett uppdrag måste förbättras. Till exempel måste det bli enklare att nå överförmyndaren.

Förvaltarskap

I kommunens nya förvaltarenheter måste kopplingen till Överförmyndarnämnden vara tydlig. Professionalismen hos våra förvaltare måste mötas upp av ett eget förvaltarutskott i Överförmyndarnämnden.

Ramar för Social välfärd

Programnämnd social välfärd	
Ram 2021, belopp i tkr	3 336 659
Justeringar inför 2022	
Volymkompensation LSS	23 700
Volymkompensation socialtjänst	6 000
Hyrestrappa Karlslund	1 000
Borttag hyresrabatt ÖBO omsorg	6 000
Minskad hyra Myndighet SoV	-700
Återföring sommaraktiviteter	-200
Liberal satsning: Äldrekommision	
Liberal satsning: Hot och våld i nära relationer med bl.a. "Öppen ingång" och barnkurator	
Liberal satsning: Nollvision med bl.a. "Tak-över-huvudet-garantin" och "Bostad först"	
Liberala satsningar, Social välfärd med bl.a. LSS och SOL	
LIBERALERNAS TOTALA SATSNINGAR	
Liberala effektiviseringar halvårseffekt, adm/chefsled/organisation	-5 000
Effekthemtagning digitalisering	-1 900
Ram 2022	3 398 559

9. Samhällsbyggnad

Örebro kommun är fantastisk. Liberalerna värnar ideella krafter och gott entreprenörskap. Örebro kommun har enorma möjligheter att utvecklas. Liberalerna vill se en kommun med ett rikt utbud av företag, av service och handel, av utbildning på många olika nivåer, av kultur och av fritidsaktiviteter. Örebro kommun ska vara en framgångskommun när det gäller ett framsynt klimat och miljöarbete. Vi liberaler vill prioritera och underhålla det som kommunen har ansvar för inom samhällsbyggnadsområdet i stället för nyinvesteringar i onödiga projekt som skapar ännu mera driftskostnader och underhållskostnader. För det behöver kommunen samarbeta bättre med andra aktörer. Kommunen ska inte ta över. Kommunen ska vara en medspelare där näringsliv, organisationer och enskilda tar det stora ansvaret för det lokala samhällets utveckling. Vi prioriterar också underhåll före skrytbyggen, det förväntar sig medborgarna.

Grönytor och byggnation

Vi vill bevara parker och grönytor som är så viktiga för medborgaren, speciellt i högt exploaterade områden. Vi ser framför oss att den biologiska mångfalden är hotad om man inte arbetar insiktsfullt. Vi ska ha en klart medveten strategi för att säkra vår gemensamma miljö. Liberalerna tror på att bygga högt med eftertanke och estetik i fokus men också på att hela Örebros yta måste utökas. Boendeformer måste i allt väsentligt utvecklas och betydligt fler friliggande tomter för småhus ska skapas.

Trygghet

Liberalerna satsar på åtgärder för en tryggare kommun och för att förebygga brott. Vi ser behov av att trygga samhället, både socialt och tekniskt. Trygghetsperspektivet ska prioriteras vid ny och ombyggnation av staden. Miljön i och runt stadens tunnlår, gång- och cykelstråk måste förbättras. Liberalerna vill att både bra miljö och energieffektiv belysning och modern teknik ska utredas i all planering för att göra Örebro tryggare.

På kriminellt utsatta platser i Örebro kommun, speciellt av polisen så kallade "hot spots", investerar vi i en kraftigt ökad kameraövervakning. Kommunen skall med detta, i samarbete med polis, underlätta brottsutredningar. Vi ska också ansöka om att utöka med fler 1paragraf 3-områden i Örebro kommun för patrullerande ordningsvakter.

Utöver detta måste kommunen arbeta fram en seriös satsning på trygghetsskapande åtgärder när det gäller väktare och andra individer som genom organisationer inom civilsamhället bidrar till ökad trygghet.

Teknik

Kommunen ska hålla hög service gentemot örebroarnas breda behov. Staden ska vara framkomlig för alla oavsett medborgarnas möjlighet att röra sig. Både för boendet

---

¹ Platser som är prövade och beslutade av polisen enligt 3 § lagen (1980:578) om ordningsvakter (LOV).

och näringslivet behövs god framkomlighet, tillräckligt med parkeringar och stora ytor för aktiviteter och möten. Liberalerna prioriterar säker framkomlighet både sommar som vinter och sätter detta före estetiska vägomläggningar och förtätning av innerstadens infrastruktur.

Liberalerna vill också skapa bättre förutsättningar för att medborgarna, på ett smartare sätt, ska kunna följa sina anmälda fel till kommunens olika system som individen är kopplad till, till exempel vatten och avloppsanläggningarna.

Under många år har ett stort eftersatt underhåll skapats. Vi vill prioritera så att akuta avbrott förhindras. Vi vill satsa på stora infrastrukturella förbättringar för att minska de problem som i dag upplevs och som förväntas komma. Vi måste därför se över hela vår trafikinfrastruktur för att inkludera såväl kollektivtrafik som bil, det finns en klar framtid för bilen som fossilfri.

Digitala möjligheter och fiber

Alla ska ha tillgång till fiberuppkoppling. Detta är något som ska erbjudas i hela Örebro kommun. Vi menar att landsbygden är starkt eftersatt i fiberfrågan och det hindrar bra kommunikation både privat och i arbetet. Utan utbyggnad så riskerar landsbygden att bli segregerad med ett utarmat näringsliv. Dessutom skulle vårdsystemet och larm få svårt att fungera fullt ut.

Gator och underhåll

Örebro kommun lider av ett eftersatt underhåll av asfaltsbeläggning. Potthålsgaranti finns men under den senaste tiden har detta eftersatts, inte sällan på grund av personalbrist eller politiska prioriteringar. Detta är inte alltid förenat med höga kostnader utan skulle hinna projekteras om fokus flyttades. Liberalerna vill att tekniska förvaltningen får i uppdrag och budgetförutsättningar att utreda vägnätets kondition.

Efter denna utredning sätts en prioritetsordning för att, där så erfordras, få nya beläggningsskikt på plats i hela Örebro kommun. Målet är bättre framförhållning så man slipper riva upp gator två eller tre gånger. Samt att prioritera gator som är i dåligt skick framför att projektera för större ombyggnationer, asfaltläggning och skönhetsingrepp både centralt och på landsbygden.

Vi ser att Örebro växer och därför vill vi säkra att alla trafikslag har möjlighet att verka inom Örebro kommuns gatunät, inte nödvändigtvis alla trafikslag på alla gator.

Vatten och avlopp

Örebro kommuns VA-ledningar byggs successivt ut och förnyas vilket är positivt. Vi anser dock att underskottet, som skapats under många år, inte ska rendera chockhöjningar av VA-taxan. Så långt det är möjligt ska detta finansieras inom befintlig budget genom omfördelningar och nya prioriteringar.

På sikt vill Liberalerna att vår nuvarande huvudvattentäkt Svartån läggs om till att bli en reservvattentäkt och att kommunen intensifierar arbetet med vätternvattnet.

På längre sikt behöver Örebro kommun genomföra ett större arbete rörande utbyte av befintligt ledningssystem för att både spara vatten, tid och skattemedel. För att hålla

ihop frågan om Örebro kommuns vatten behöver vi säkra upp så personal med kompetens finns inom området.

Uppbyggda driftskostnader och underhåll

Det finns verksamhet under verksamhetsområdet samhällsbyggnad där det skett investeringar som inte följts av täckning för driftkostnadskonsekvenser. Det betyder att det byggts och byggs upp ett ackumulerat underskott i ram. Liberalerna anser att detta måste uppmärksammas och att resurser bör tillsättas för att komma till rätta med kostnader som finns men som inte tagits med i beräkningarna från början.

Kultur

Ett starkt kulturliv är förutsättningen för ett gott samhälle. En livskraftig kulturmiljö är en viktig faktor för samhällets utveckling och möjligheter att attrahera människor och näringsliv. Kulturen är samhällets intellektuella infrastruktur. Den ger människor verktyg att förstå, ifrågasätta, påverka och se sig själva och samhället ur nya perspektiv. Kultur stärker också välbefinnandet, bidrar till livskvalitet och ger en känsla av sammanhang. Det är därför ett levande kulturliv är så viktigt för liberaler. Hos människor som skapar själv eller tar del av kultur föds inspiration, kreativitet och nya idéer. Örebro är en fantastisk kommun och förtjänar ett rikt kulturliv.

Liberal kulturpolitik

Tankens och ordets frihet är grunden i liberal kulturpolitik. Därför ska den konstnärliga friheten värnas och vara fri från politisk styrning. Kulturpolitikens uppgift är att förbättra förutsättningarna för det konstnärliga skapandet och för individens bildning. Ett öppet samhälle behöver litteratur, konst och andra kulturella uttryck som provocerar och utmanar.

Kulturföreningar och studieförbund

Ett gott samhälle byggs upp underifrån. Civilsamhället bidrar till att stärka demokratin. Civilsamhällets kulturföreningar och studieförbund bidrar till att öka människors livskvalitet och frigör deras skaparkraft. Därför ska de värnas och få ett utökat stöd med hållbara förutsättningar. Vi ska verka för att överenskommelsen om samverkan i Örebro mellan det civila samhället och kommunen implementeras samt verka för att fler entreprenader med det civila samhället kommer till stånd.

Kulturcheck

Fler barn och unga måste få möjlighet att utöva olika former av kultur. Liberalerna vill utreda införandet av en kulturcheck för barn och unga 6-15 år och avsätter medel för att börja utreda möjligheter och svårigheter. Kulturchecken är ett bidrag till att börja spela, dansa eller sjunga genom olika kulturanordnare.

Korta köerna till Kulturskolan

Örebro kulturskola är en av landets bästa men har långa köer till sina ämneskurser. 1600 barn står i kö och får vänta flera år på att lära sig spela eller dansa. Liberalerna

vill anställa fler pedagoger så att fler barn får undervisning, särskilt där köerna är längst. Kulturskolans driftbidrag måste därför öka.

Bygg ut El Sistemas musikundervisning

El Sistema är musikundervisning för barn från fem års ålder till årskurs tre som bedrivs i några de stora bostadsområdena. Barn som aldrig annars skulle få pröva att spela instrument får här möjlighet. Undervisningen sker på skoltid och är gratis. Fler barn behöver få tillgång till denna undervisning.

Stimulera utveckling av de kulturella och kreativa näringarna

De kulturella och kreativa näringarna leder till nya arbetstillfällen och utgör en dynamisk och allt viktigare del av näringsliv och samhällsekonomi. Därför är det inte tillfredsställande att knappt en procent av Örebro läns arbetsplatser är idag kulturella och kreativa näringar vilket är lägre andel än i många andra delar av landet. Därför bör en utvecklingsplan för kulturella och kreativa näringar tas fram för att förbättra förutsättningarna för entreprenörer. Detta bör ske på initiativ av Örebro Kommun och Region Örebro Län men i samarbete med branschen.

Biblioteken

Biblioteken är demokratins hjärta och en skattkammare. De är en viktig källa för bildning. Därför ska de värnas och utvecklas. Oroande signaler finns att läsningen i Sverige har minskat senaste kvartsseklet. Denna minskning av läsningen har skett trots ökande utbildningsnivå i befolkningen och trots ett starkt ökat utbud av antal titlar i bokutgivningen. På sikt påverkar det minskade läsandet läsförmågan och läsförståelsen som i sin tur ökar klyftan i kunskap och utbildning mellan olika grupper i samhället. Våra bibliotek har en viktig roll i att vända på denna utveckling.

Skolbibliotek

Särskild uppmärksamhet ska riktas mot våra skolor som enligt skollagen ska ge eleverna tillgång till skolbibliotek och därigenom stimulera barns och ungas intresse för läsning och litteratur. Vi vill satsa på en utveckling av skolbiblioteken och planera för en försöksverksamhet med fokusbibliotek med fackutbildade bibliotekarier på grundskolor med skolbibliotek.

Open Art

Konstbiennalen Open Art måste värnas som en arena för den fria nutida konsten. Liberalerna vill att kommunen stödjer Open Art i nuvarande form men att biennalen vid lämplig tidpunkt övertas av en annan bra utförare än det offentliga.

Samarbete med Läns museet

Liberalerna vill att vi utvecklar och formaliserar ett samarbete mellan Örebro kommun och Region Örebro Län så vi tillsammans kan utveckla muséet. Örebro är en stor stad och regionens centrum men saknar ett eget stads- och konstmuseum. Med gemensam kraft kan vi skapa en större helhet och dela kostnader. En ansvarsfördelning likt den för Länsmusiken och Länsteatern kunde prövas.

Öka den kulturella tillgängligheten på landsbygden

Liberalerna vill att den kulturella tillgängligheten bevaras på landsbygden. Ett levande kulturliv med hjälp av civilsamhället och att resurserna till kultur delas mellan stad och landsbygd. Vi vill också bevara befintliga bibliotek, bildningsverksamhet och digitalt kulturutbud. Det har en avgörande betydelse för val av boendeort och utveckling av bygder. Liberalerna har skapat utrymme för stimulansmedel för ökad kultur på landsbygden.

Fritid och idrott

En stor del av livet är utanför arbetsplatsen, skolan och hemmet. Därför behöver kommunen bidra med att skapa miljöer, som lämpar sig för fritidsaktiviteter. Genom att satsa på fritidsaktiviteter för alla, unga som gamla och oberoende var i kommunen man bor, kan vi som helhet få en friskare och gladare kommun. Detta ska ske i samverkan med föreningslivet. Det ska ske rättvist mellan föreningar, jämlikt mellan grupper och jämställt mellan flickor och pojkar/kvinnor och män. För fritidsområdet är föreningarna bärarna av de breda möjligheterna.

Det är viktigt att man kan aktivera sig som vuxen även om man inte är medlem i någon förening. Friluftspatser och löparspår är en del i att öka möjligheterna till att aktivera sig spontant. Rörelse och en aktiv fritid behövs oavsett ålder. Vi lever allt längre och måste tänka på att fler blir årsrikare. Kommunen ska inte favorisera enskilda föreningar i satsningar och därmed begränsa andras möjligheter att utvecklas och använda kommunal mark.

Idrottsanläggningar

Kommunen måste få till ett bättre helhetsperspektiv för all idrott. Vi behöver fråga idrotten i Örebro kommun vad de själva ser för potentiella eftersatta områden och vad de behöver för att staden ska fortsätta utvecklas i en positiv riktning för breddidrotten. Om idrotten ska kunna ta plats i samhället som nyttogörare behöver den utrymme. Det gäller både inomhushallar och utomhusanläggningar. Kostnadsutvecklingen i framtiden begränsar stora nybyggnationer det vi bygger måste kunna användas bredare och dess tider måste fördelas rättvist. I dag brister det i antalet 20*40 hallar för inomhusidrott samt isytor för alla de barn som är aktiva inom isidrott, detta måste vi prioritera. Vi måste ta till vara de platser som redan finns genom att renovera och utöka möjligheterna till att idrotta där. Vi behöver se över halltiderna ytterligare. Vi behöver också söka nya samarbetsformer med föreningar och näringslivet för att se om det finns alternativa lösningar.

Jämlikhet är viktigt inom idrotten därför bör kommunen se till att alla oavsett utmaningar inte missgynnas. Vi måste se till de som har störst utmaningar får rättvisa förutsättningar. Till exempel är det många med funktionsnedsättning som inte får möjlighet att idrotta. Jämställdhet mellan flickor och pojkar, män och kvinnor ska säkerställas.

Elitidrott

Elitidrott är viktig ur flera aspekter. Bland annat ur förebildsperspektiv men också för att det marknadsför Örebro kommun. Kommunen ska ställa upp med goda förutsättningar för utveckling av elitidrott utan att nödvändigtvis tillföra direkta resurser. Det finns ingen anledning för kommunen att stötta verksamhet som bör klara sig på egna ben i ekonomiskt avseende. När det gäller elitidrott får det inte bli en tävling kommuner mellan om vem som ger störst andel offentliga medel till sina hemmalag. Elitidrotten ska samarbeta mer med näringslivet för att hitta gångbara ekonomiska lösningar där de delar behov av marknadsföring och nationell spridning. I första hand så ska kommunen ekonomiskt prioritera breddidrott samt barn och ungdomar.

Elitidrotten skall bemötas professionellt av kommunen och de kommunala bolagen. Vi ska se de elitidrottare vi har i Örebro kommun som en stor tillgång och möjlighet. Yngre ungdomar får förebilder och knyts an mot idrott. Detta får bra samhällseffekter.

Ramar för Samhällsbyggnad

Programnämnd samhällsbyggnad	
Ram 2021, belopp i tkr	710 864
Justeringar inför 2022	
Open Art	2 500
Helårseffekt omklädningsrum Behrn Arena	827
Helårseffekt tillfälligt anslag Eyrabadet 2021-2024	168
Tillfällig satsning jan 2021 - belysning	-500
Återföring sommaraktiviteter	-1 155
Återföring kompensation minskade intäkter pandemin	-2 500
Återföring extra anslag bortforsling infartsskyltar	-123
Affärsverksamhet avfall	-7 000
Liberala satsningar, hyresbidrag för utökad drift för Kulturkvarteret	
Liberala satsningar, Kulturskolan, El Sistema och Kulturcheck	
Liberal satsning: ökat föreningsstöd	
Liberal satsning: Idrottshallar	
Liberal satsning: Underhåll och infrastruktur	
Liberala satsningar på flextrafik, färdtjänst	
LIBERALERNAS TOTALA SATSNINGAR	
Liberala effektiviseringar, halvårseffekt adm/chefsled/organisation	-2 500
Liberala effektiviseringar av andra prioriteringar i infrastruktur som tex BRT	-12 500
Liberala effektivisering/avveckling del av Tekniska Nämndens verksamhet, halvårseffekt	-2 500
Effekthemtagning digitalisering	-400
Ram 2022	720 581

10. Slutord

Liberalerna är oroadade över välfärdsstatens framtid. Den stigande kostnadsutvecklingen kontra det otillräckliga skatteunderlaget är under överblickbar tid utan hållbar lösning. Välfärdsstaten har ”byggt förbi” sig själv och vissa delar har utvecklats till en organisation som både svällt för mycket och som inte fokuserar tillräckligt på mål och vem man faktiskt är till för. Örebro kommun har under 2021 arbetat fram en ny politisk organisation och nämndreglemente. Liberalerna är nöjda med den nya organisationen men ser också positivt på nödvändiga förändringar när vi har flera svar på vart den leder. Det är en bra start.

Under 2022 återstår det att arbeta fram en ny förvaltningsorganisation som är tydligare, mer slimmad och kan verkställa de politiska mål och beslut som fattas i nämnderna. Politikerna ska i framtiden fatta fler beslut i nämnderna och kunna hållas ansvariga för både mål och resultat. Det kommer att ställa nya krav på ändringar av styrled, bättre samarbete och förändrade delegationsordningar.

Vi Liberaler tror vi måste förändra det som stat och kommun ska finansiera. Det offentliga måste tillsammans med medborgarna bestämma vad som ska ingå. Vi politiker måste visa ett större mod att berätta att vi inte kommer att ha råd med allt. Vi måste våga definiera vad som ingår i kommunal service och ta med medborgarna på detta val. Vi måste prioritera lagstadgad verksamhet.

Utgifterna och kostnadsutvecklingen 2022

Vi planerade för ett mer ansträngt 2021 men med pandemin så blev det inte så. Vi har varit och är fortfarande i lågkonjunktur, men med statens stöd till kommunerna för att klara pandemin har verklighetens blivit en annan. Utmaningarna vi ser har inte försvunnit och följer med in i 2022 och in i framtiden. År 2022 är valår och det är också speciellt. Stora besparingar kommer inte läggas lokalt eller från staten.

Utmaningarna att klara framtidens kostnadsutveckling och anpassa kostymen efter intäkterna ligger därför alltjämt kvar in i framtiden. Liberalerna har därför i sin budget lagt fortsatt fokus på att prioritera resurserna längst fram mot örebroarna inom skola och välfärd samt effektivisera organisation, administration och chefsled.

För Liberalerna är det tydligt att krisårstämpeln inte stannar vid 2021 eller 2022. Om vår framtid inte ska hänga på statsbidrag måste vi på allvar ta itu med omställningar och prioriteringar. Liberalernas genomgående röda tråd är att vända på pyramiden. Vi måste flytta både styrning och resurser längst fram i verksamheterna mot medborgarna och tydligt fokusera på våra viktiga kärnområden och uppdrag. Tydlig, lagstadgad verksamhet och andra kärnuppdrag som tydligt gynnar kärnområdena.

Varje inköpskrona måste värderas och vändas på hela tiden. Det kommer att innebära att allt alla tycker är viktigt inte ryms inom budget och vi måste komma överens om en tydlig prioriteringsordning.

Staten

Statsbidrag är välkomna men en utmaning för kommuner. De bidrag som måste sökas tar tid att söka. De kommer dessutom plötsligt och kommunen vet inte hur länge de varar. Liberalerna tycker det är bättre om staten delar sitt stöd mellan både bidrag och ett övertagande av huvudansvaret för stora kostnadsdrivande och nationellt viktiga verksamhetsområden, till exempel skola och LSS. Ansvaret skulle bli tydligare, verksamheternas insatser mer likvärdiga och betalningsansvaret stadigare.

Investeringar och lån

Örebro kommun har under många år haft en ökande befolkning, det är positivt. Men man kan också säga att vi drabbats av växtvärk. Det har inneburit ett ökat behov av stora investeringar. Vår ökande befolkning är till största delen äldre och barn. Det är en utmaning när dessa två grupper blir större än de som arbetar. Under åren har detta skapat en stor låneskuld för Örebro kommun. Det har ingen stor påverkan på kort sikt eller på vår drift såvida räntan inte skjuter i höjden. En skuld är dock en skuld och Liberalerna vill inte utöka låneramen och skuldsätta örebroarna mer än nödvändigt.

Skatt och skatteväxling

Liberalerna ser i dagsläget och för 2022 ingen nytta eller behov att förändra skatten. Vår Visionsbudget bygger på oförändrad skattesats om 21,35 kronor. När det gäller skatteväxling mellan regionen och kommunen så avser Liberalerna lägga fram förslag om förändrad skatteväxling som bättre prioriterar kommunens grunduppdrag och välfärd.

Miljö och klimat

Örebro kommun ska göra vad den kan för att i sitt kommunala huvudmannaskap arbeta med miljömål och klimatnytta. Agenda 2030 ska i största möjliga mån implementeras i kommunens verksamheter. Vi vill också se till att vi informerar och utbildar örebroarna i att leva mer klimatsmart och underlättar för detta. En klok, kunnig och ansvarstagande medborgare är inte bara klimatsmart den är också drivande för att nå förändring. Miljö och klimatfrågan ska tillsammans med värdegrundsfrågorna alltid beaktas när vi utför vårt kommunala huvudmannaskap, men utan att riskera god omvårdnad, egenmakt eller skolresultat.

Besparingar, omprioriteringar och reduceringar

Komplex är bara förnamnet på Örebro kommuns situation. Ingen budget i världen kan göras tillräckligt tydlig för att kunna visa vad som måste göras. Inget budgetförslag håller ett helt år utan behov av revideringar. Skatteintäkter från arbetstagare och företag är basen som ger oss likvida medel att säkra utveckling och det örebroarna behöver. Vi har bra soliditet med stora tillgångar bundna i framför allt våra bolag med ÖBO i spetsen. Men den soliditeten är bara ett minne i framtiden om vi inte sköter resultatet av intäkter och kostnader.

1. Skolan

I årtal har eleverna fått betala för behovet av besparingar. Minskad elevpeng har inneburit mindre resurser in i klassrummet. Undervisningen har påverkats och det har också morgondagens samhällsbärare. Vi måste flytta resurserna längst fram för allas vår framtid. Barn och elever har olika behov och de mår allt sämre eftersom vi i stora delar misslyckats med att möta deras behov. Alla barn går i skolan i Sverige, alldeles oavsett utmaningar så måste skolan kunna stötta och kompensera.

Liberalerna satsar på att förskolans barn ska få likvärdiga kunskaper i svenska oavsett bakgrund. Vi satsar på fortbildning och rekrytering så eleverna möts av rätt kompetenser. Vi höjer kraven på våra skolor så eleverna får erforderligt stöd för att kunna lyckas.

Det är viktigt att i god tid förbereda eleverna på deras framtida möjligheter. Dels för att undvika felval och avhopp men också för att minska känslan av misslyckande. Det ligger mycket oro och lidande att känna sig utanför. Därför satsar Liberalerna på utökad och tidigare studie- och yrkesvägledning.

2. De mest utsatt och äldre

I svåra tider måste vi se till att de som har de största utmaningarna i vårt samhälle garanteras en grund. Liberalerna avsätter därför mer resurser till att kunna verkställa biståndsbeslut fattade i enlighet med både Socialtjänstlagen (SoL) och Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

De årsrika är också en grupp som ska garanteras en värdig välfärd. Vi tror att vårdboendena på olika nivåer är den bästa formen att möta äldres behov, från omvårdnad till social trygghet och vi ökar därför upp grundbemanningen. De som känner sig otrygga och rädda är inte fria. För att kunna möta framtidens utmaningar både inom äldreomsorgen och med att bli äldre i Örebro behöver forskning på ett mer framträdande sätt inkluderas. En äldrekommission ska kunna stötta omsorgstagare och verksamheterna med kontroll, utvärdering och förslag. Det är viktigt att samhället inkluderar årsrika och att vi som kommun är proaktiv.

De människor som lever under hot och våld i sitt eget hem är de mest ofria människorna i Örebro. Vi måste göra det både lättare och tryggare att söka hjälp. Liberalerna satsar därför på "Öppen ingång" vilket innebär i vår tappning att besök inte behöver bokas. För att möta barnen i dessa miljöer föreslår Liberalerna att Centrum mot hot och våld i nära relationer utökas med en barnkurator.

Vilket liv kan man leva om man sover ute eller inte har ett hem? Liberalerna satsar i sin budget på en "Tak-över-huvudet" garanti. Behoven är olika, insatserna måste vara olika men ingen ska behöva sova ute.

3. För en växande och fungerande stad

Infrastrukturen måste både utvecklas och underhållas. Liberalerna är noga med att investera rätt i byggnader och infrastruktur. Lika viktigt är det att se till att underhålla det befintliga som kommunen ansvarar för.

Möjligheten till en aktiv fritid, både vad det gäller idrott och kultur är grundläggande och påverkar kommunens välfärdsuppdrag. Vi behöver därför lägga mer resurser till föreningsbidrag, idrottshallar och till att kunna ta emot flera barn och ungdomar till kulturskolan.

Kollektivtrafiken måste kunna användas av fler örebroare. Det betyder att både stad och landsbygd måste ha goda bussförbindelser, en fungerande färdtjänst och komplementet Flextrafiken ska återinföras.

4. Örebro kommuns organisation och styrkedja är för omfattande

En ny utredning visar att vi har en för stor överbyggnad. Vi har helt enkelt inte råd att ha denna omfattning av administration och chefer. Även i jämförelser med jämförbara kommuner så har vi för stora kostnader för medarbetare och chefsled. Vi måste lägga besparingar och det kommer att kännas och kosta. Vi avser minska antalet medarbetare med cirka 50 personer. Det ger dock ingen snabb resursförstärkning och det ger endast en halvårseffekt 2022. Men nästa svåra år, 2023, är snart här och då kommer det ge Örebro kommun en bättre effekt av kostnadsutveckling i förhållande till intäktsidan.

Effektiviseringar

Liberalerna lägger inga förslag om **generella** effektiviseringar i något verksamhetsområde.

Det är viktigt i en hållbar ekonomi att både satsa och effektivisera för att klara kostnadsutvecklingen i framtiden.

Fremst sker effektiviseringarna på central förvaltning och på onödiga mellanchefernivåer, samt genom att fortsätta avveckla delar av organisation och administration.

Det sker dessutom genom att pausa en del projekt/verksamhet, samt genom att lägga ut delar av verksamhet, outsourca till näringsliv och civilsamhälle. Det handlar om verksamhet som görs både bättre och effektivare av andra.

Samarbete och opposition

Slutligen vill Liberalerna fortsatt stå för den politik vi drivit länge. Den politik vi har i våra program samt fullfölja tidigare prioriteringar och mål. Oppositionspartiets viktigaste ansvar är att visa på alternativ och inte spegla minoritetsstyret i annat än där politiken och målen är densamma. När de sammanfaller ska samarbete finnas. Gemensamt kan man flytta berg om mål och respekt finns från båda håll.

Framtiden är tuff och Liberalerna hoppas att samarbete på vissa plan kan ge oss ett bättre resultat. Liberalerna vill vara ett lösningsinriktat parti. Det går helt i linje med det idéburna visionsparti vi är. Vi vill möta framtiden med utveckling och då finns alla fördelar av att vara öppna och lyhörda.

